

TEINE SAMMAS

Valitsus aitab eelkõige iseennast

Rahandusminister **Martin Helme** arvestab, et II samba maksete peatamine vabastaks umbes 400 miljonit eurot. Investeeringisperdid valitsuse sammu mõistlikuks ei pea ja pensionikogujale sellest abi ei näe. ▶ 6-7

INVESTOR

Passiivsete fondide kurb aasta

Kui eelmise aasta lõpetasid pensioniraha koguvad passiivsed indeksifondid enam kui 20protsendilise tootlusega, siis sel aastal on passiivne juhtimine mõjunud hävitavalt. Vaata, milline fond on kõige vähem miinuses. ▶ 14-15

PANE TÄHELE

Äripäeva ajaleht on kokku pandud eile kella 20.30 seisuga

Kui tahad lugeda uudiseid, mis on praeguseks lisandunud ja veel tulemas, tule Äripäeva veebi aripaev.ee. Veebis on suur valik värsked uudiseid ja kõik on tellijatele avatud.

PÄEVA TEGIJA

Tallink hakkas kärpima

Tallink Grupp teatas reedel, et vähendab eriolukorra ja selle majanduslike mõjude tõttu kontserniile kõikide ettevõtte Eesti töötajate palka 30%. Kontserni otsus mõjutab ligi 3900 töötajat ning puudutab nii mere- kui ka kaldatöötajaid, sealhulgas ettevõtte juhatuse liikmeid. Grupi juhatuse esimees **Paavo Nõgene** on andnud koralduse enda palka vähendada 50%. Kontsern vähendab töötajate palku esialgu kaheks kuuks alates aprillist 2020. Mullu suvel kirjutas Äripäev Tallinna börsifirmade juhtide palkadest, kus Tallink Grupi juhatuse tasud olid 2018. aasta lõpu seisuga 1,01 miljonit eurot, Nõgene kuutasu oli ligi 21 000 eurot.

▶ Loe lisaks lk 14

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Esmaspäev, 23. märts 2020
nr 56 (6354) 3,90 eurot

tellijaid
13 348 ▲

EUR/USD
1,072 ▼

USD/EUR
0,932 ▲

EUR/SEK
10,994 ▼

EUR/RUB
85,122 ▼

Nord Pool
9,95 ▼

Euribor
-0,313

EHITUS

Kriisi ajal lahvatas tüli

Järsku saabunud majanduskriisi ajal läksid kaks ehitusettevõtjat omavahel raha pärast vaidlema. ▶ 4-5

◀ Taavi Teetsi juhitud ettevõtte on lühikese aja jooksul saanud partneritelt juba mitu pöntsu.

FOTO: LIIS TREIMANN

TÄNA ÄRIPÄEVA RAADIOS

Akadeemiku
vaade toimuvale

7.00-10.00 "Hommi-programm". Vaatame üle maailma kvaliteetmeedia kõige värskemaid uudised koroonakriisi mõjudest ning kuidas riigid ja ettevõtjad seda olukorda lahendavad. Telefonikülalised on kommunikatsiooniekspert Raul Rebane ja akadeemik Tarmo Soomere, kellega analüüsime suurt pilti ja otsime vastust küsimusele, mis maailmas toimub ja mida peab inimene tegema, et selle kõigega hakkama saada. Hommikut veavad Igor Rõtov ja Rivo Sarapik.

11.00-12.00 "Äripäev eetris". Päevakajalistel teemadel arutlevad Äripäeva Infopanga konkurentsiraportite projektijuht Sigrid Kõiv ning Äripäeva toimetajad Rivo Sarapik ja Karl-Eduard Salumäe.

12.00-13.00 "Juhtimislabor". Külal on ekspert, ettevõtja ja läbirääkimiste koolitaja Jakob Saks. Ta räägib sellest, kui oluline on kriisi ajal äripartneritega suhteid hoida, kuid vajadusel lepingud uuesti välja võtta ja koostöötingimustes läbi rääkida. Saatejuht on Diana Paade.

13.00-14.00 "Tööstusuudised eetris". Pakume kuulamiseks kahte ettekannet, mis on salvestatud 11. märtsil toimunud konverentsil "Tark Tööstus: robotid praktikas".

15.00-16.00 "Lavajutud". Müügitarvara arendava organisatsiooni Pipedrive personalijuht Leelia Rohumaa jagab nippe ja soovitusi, kuidas rahvusvahelise personalitööga algust teha, milliseid raskusi võib ette tulla ning kuidas neid ületada. Saate teises ettekandes kuulame, kuidas Toggl on aastaid töötanud 100% kaugtööna ja kuidas sellest on saanud nende peamine konkurentsieelis. Räägib Toggli personalijuht Evelin Andrespok. Saade on salvestatud personalitöö aastakonverentsil.

► Äripäeva raadio levib nüüd kaugemale. Raadiot saab kuulata Tallinnas ja Harjumaal sagedusel 92,4 MHz, Tartus 97,7 MHz, Pärnus 91,9 MHz, Haapsalus 96,0 MHz, Saaremaal 101,7 MHz, Ida-Virumaal 94,6 MHz.

Tervet majandust toetab
Tallink Tennisekeskus

LÜHIDALT

Nordica ja Xfly teevad
evakuatsioonilennu Hispaaniasse

Nordica ja lennuoperaator Xfly organiseerivad uut erilendu Malagasse homme. Xfly teatas, et seoses liinilendude drastilise vähenemisega Euroopas on paljud eestimaalased jäänud või jäämas lõksu välismaal. Hispaanias on kehtestatud hulk liikumispiiranguid ja sealne valitsus on andnud korralduse hotellide ja teiste majutusasutuste sulgemiseks alates 24. märtsist. Eesti lennufirma Nordica ja Xfly kommunikatsioonijuht Toomas Uibo teatas, ettevõtte on ette valmistamas uut evakuatsioonilennu Malagast. Erilend on planeeritud väljuma Tallinnast teisipäeva hommikul kell 8.

Euroopa Keskpank vabastab
laenamiseks üüratu summa

Euroopa Keskpank teatas, et lõdvendas oma järelevalve all olevate pankade kapitalipuhvrite reegleid. Meede peaks vabastama laenamiseks kuni 1,8 triljonit eurot. Keskpank teatas, et madalamate kapitalinõuete korral on 120 miljardit eurot pankadele kättesaadav kahjumite katmiseks ilma järelevalvemeetmeid alustamata või täiendavat likviidsust vajavatele kodumajapidamistele ja äriklentidele kuni 1,8 triljoni euro ulatuses laenude finantseerimiseks.

LINNALIIKLUS

Tuhanded tõukerattad
tulvavad tänavatele

Saabuval hooajal peaks Tallinna tänavatele lisanduma tuhandeid uusi elektrilisi tõukerattaid. Kas uudne sõiduriist on viiruse leviku tingimustes senisest veelgi populaarsem või pelgavad inimesed eelmise sõitja nakkust, näitab vaid aeg.

JAANUS VOGELBERG
jaanus.vogelberg@aripaev.ee

Äripäev

Bolti pressiesindaja Jaan Lašmanov ütles, et ilmaolud hakkavad pisitasa juba hooaja alustamist lubama. "Vaja on stabiilset sooja, et öösel külma poleks. Kui tänavad on hommikuti musta jääga kaetud, siis on see ohtlik. Hetkel me ei oska kuupäeva öelda, viirus on ka natukene plaanid segamini löönud. Jälgime olukorda," rääkis ta.

Lašmanov tõi samas välja, et näiteks Vilniuses palus kohalik linnavalitsus just viiruse tõttu Bolti tõukerattad plaanist varem tänavatele tuua. Soovi taga oli hüpotees, et tõukeratas võiks olla tavataksost ohtum, kuna puudub inimestevaheline kontakt.

CityBee Eesti juht Britta-Liisa Ait rääkis, et nemadki ei oska veel täpselt kuupäeva öelda, millal liikurid tänavatele jõuavad. "Jälgime pingsalt ilma, kuna tõukerattastega sõitmine ning sõidu nautimine eeldab stabiilseid soojakraade," sõnas ta.

Aiti sõnul annab CityBee endast parima, et elektritõukerattad jõuaksid tänavatele võimalikult kiiresti, kuid nad arvestavad kindlasti ka viiruse levikut ja sellest tulenevaid liikumispiiranguid. "Tõukerattaid

puhastame regulaarselt nagu kõiki sõidukeid," rääkis ta.

Ait sõnas, et kui möödunud aastal oli tõukerattade põhiline kasutuspiirkond Tallinna kesklinn, siis sel hooajal plaanitakse kasutussoone laiendada. "Soovime teha teenuse veelgi kättesaadavamaks ning tuua turule senisest kvaliteetsemad tõukeratta mudelid. Uute mudelite valikul võtame arvesse ka majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi seaduseelnõus sätestatud tehnilisi nõudeid elektrilistele tõukerattadele," rääkis Ait.

Riisalu: lisandub tuhandeid tõukerattaid

Tallinna abilinnapea Aivar Riisalu sõnas, et sel aastal plaanib pealinnas teenust pakkuva juba kuus tõukerattafirmat. "Neli Eestist, üks Soomest ja üks Rootsis, tekib tuhandeid tõukerattaid. Kaks päeva tagasi oli meil videokonverents, kuna füüsiliselt me ei koftu. Ettevõtted kinnitasid soovi turule siseneda ja annavad märtsi lõpuks teada. Prognos on, et tõukerattaid tuleb kuus-seitse tuhat," avas Riisalu kaarte.

Tema sõnul on liikureid oodata nüüd ka Öismäe, Mustamäe jt piirkondade elanikel. Linnaosad on sõlmimas lepinguid, millega võimaldatakse tõukerattadele eraldi parkimiskohad. "Suurim probleem, mida kardame, on see, et need hakkavad igal pool vedelema, tänavapuhastusautod peavad kokku

korjama. Veel üks probleem on liikumiskiiirus. 25 km/h plaanitakse lubada – kujutage ette 100kilost meest sõitmas 25km/h otsa lapsevankriga emale," rääkis Riisalu.

Samas ei plaani linn tema sõnul liigset reguleerimist – ja ei saaski seda teha. "Meil on ettevõtlusvabadus absoluutne, linn pole mingeid ettevõtluslubade väljaandmise võimalusi, ainult rendisuhe ja heakorra järgmine," tões Riisalu.

Võimalus sadamale

Abilinnapea märkis, et senisest enam võiks tõukerattaid kasutada ka turistid. "Olin natuke selle initsiatiivi taga, et nad linnaruumi tekkisid. Üks suur narratiiv, mida proovin ära lahendada, on kruisituristide pääsemine sadamast vanalinna. See on pikk maa jala käia, aga tippajal ei saa 150 busi ära mahutada. Olen tõukerattafirmadele soovitanud, et proovige Tallinna Sadamaga kokku leppida, et saaksite territooriumile," sõnas Riisalu.

Riisalu hinnangul võivad tõukerattade käepidemed olla nakkusohtlikud. Samas pole tema sõnul koroonaviirus niivõrd suur probleem, kui praegu üldiselt arvatakse. "See on tavaline gripp, mis on teatud riskirühmadele keeruline, aga üks on olnud ka teistes versioonides. Ma ei ole hiromant, aga ma ei saa aru, miks selline psühholoogiline sõda on lahti läinud," rääkis Riisalu.

► Olen tõukerattafirmadele soovitanud, et proovige Tallinna Sadamaga kokku leppida, et saaksite territooriumile.

Tallinna abilinnapea
Aivar Riisalu

◀ Tõukeratta käepidemed võivad viirust edasi kanda, kuid samas peetakse tõukerattast muust linnatranspordist vähem nakkusohtlikuks.

FOTO: LIIS TREIMANN

TOETUSETTEPANEKUD

Tartumaa ettevõtjad käisid välja ideid, kuidas kriisi leevendada

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Tartumaa ettevõtjad esitasid neli ettepanekut valitsusele, kuidas saaks leevendada kriisisituatsioonist tulenevaid probleeme. Muu hulgas tahaksid nad, et riik kompenseeriks töötasu ka neile ettevõtjatele, kes tegutsevad käsunduslepingu alusel või FIEna.

Tartu linnavalitsus koondas kokku ja saatis valitsusele Tartu ja Tartumaa ettevõtjate ettepanekud, milliste sammudega saaks riik leevendada kriisisituatsioonist tulenevaid probleeme. Linnavalitsuse korraldatud küsitlusele vastas 396 ettevõtet.

Tartu linnaape Urmas Klaasi sõnul on väga suure surve all majutuse ja toitlustuse, hulgi- ja jaekaubanduse ning teenindussektorid. "Mitmed ettevõtjad on nõudluse puudumisel teenuse pakkumise peatanud, töötajad on saadetud lühiajalisele puhkusele. Ettevõtted peavad kompenseerima nii töötajate töötasu perioodil, mil nad ei saa ettevõtte sulgemise tõttu tööülesandeid täita, kui ka tasuma riiklike makse ning rendi- ja kommunaalkulusid," kirjutas linnaape valitsusele saadetud kirjas.

Kirjas on välja toodud ettevõtjate neli ettepanekut, mis vä-

▲ Tartu linnaape Urmas Klaas.
FOTO: JASSU HERTSMANN

ga paljude ettevõtete olukorda leevendaks:

- Riigi toetus töölt eemale jäävatele inimestele töötasu kompenseerimiseks. Ettevõtjad ootavad riigi abi töötajate palgakade tasumiseks pärast esimese, juba kinnitatud abipaketi lõppu ehk alates juunist 2020. Vajalik on arvestada ka neid töö kaotanud töötajaid ning ettevõtjaid, kes tegutsevad käsunduslepingu alusel või FIEna. Nemad vajavad sundpuhkuse tõttu samuti 70 protsendi ulatuses toetust töötasu kompenseerimiseks.

- Maksude (tööjõumaksud, käibemaks, erisoodustumaks) oluline vähendamine või ajutine peatamine kriisiolukorra normaliseerumiseni. Ettevõtjad töid välja ettepaneku maksude vähendamise, peatamise või maksuintresside ajatamise osas vähemalt kuue kuu jooksul. Ettevõtjad soovivad tööjõumaksude ning käibemaksu olulist vähendamist kriisiolukorras ning ka kriisist taastumise perioodil.

Tööjõumaksude puhul sooviksid ettevõtted maksust vabastamist või intresside ajatamist kuni majandusliku olukorra normaliseerumiseni vähemalt kuue kuu jooksul või isegi 2020. aasta lõpuni. Käibemaksust vabastamist kuni majandusliku olukorra normaliseerumiseni vähemalt kuue kuu jooksul või samuti 2020. aasta lõpuni, et leevendada likviidsusprobleeme ning vältida makseraskusi.

- Käibelaenu või rahalise toetuse andmine. Ettevõtjad soovisid võimalust taotleda käibelaenu või rahalist toetust igakuiste püsikulude tasumiseks kuni majandusliku olukorra normaliseerumiseni vähemalt kahe kuni kolme kuu jooksul. Riikliku eriolukorra kehtestamise

tõttu ürituse ärajäämisega seotud otsuste kulude ja saamata jäänud tulu kompenseerimine on oluline mitte ainult kultuuri- ja spordiürituste, vaid ka teiste suurürituste puhul.

- Riigi abi välisriikidega suhtlemisel kaubavoogude liikumise normaliseerimiseks (transiidikoridori kokkuleppimine välisriikide valitsustega). Töötleva tööstuse ettevõtjad töid murekohtadena välja viivitusi kaubavoogude liikumisel piiril, mis takistab tootmise toorainega varustamist ja valmistoodangu ekspordi.

Lisaks tegid ettevõtjad veel mitu ettepanekut, mille linnavalitsus samuti valitsusele edastas. Näiteks ettepanek riigi osaluse ostmise kohta ettevõttesse, kus pärast kriisi lõppu kuni kolme aasta möödudes saaks ettevõtja osta riigilt osaluse tagasi. Samuti soovitakse taotleda osalise koormusega töötamisel sotsiaalmaksu miinimumi maksmise kohustuse kaotamist. Soovitakse anda selge sõnum riikliku toetusega kultuuriettevõtetele, et eriolukorras tohib määratud toetusi jätkuvalt kasutada palgamakseteks, üürimakseteks ja muudeks sarnasteks kuludeks, mida ei saa ajutiselt peatada.

RP TEENUSED OÜ

PAKUME RAAMATUPIDAMISTEENUST

Dokumentide sisestusest bilansi- ja aastaruandi!

TSD-d, KMD-d, statistika, suhtlemine Maksuametiga.

Osutame teenust väikese- ja keskmise suurusega ettevõtetele, MTÜ-dele ja FIE-dele.

Tallinn, Saagi 4a | Tel 538 42 541
rpteenused@rpteenused.eu
www.rpteenused.eu

TANKLAKETID

Realo: süüdistamine ahnuses on kohatu

Kütusemüüjad on saanud viimasel ajal palju kriitikat selle kohta, et nad ei langetanud kütuse hinda ajal, mil nafta hind rekordmadalale langes.

"Meie jaamad on avatud neile, kes osutavad teisi elutähtsaid teenuseid. See on erakordselt kallis, kui võrdleme eeldatavat käivet ja tegelikust, kus käive kukkus nädalaga kolmandiku võrra," ütles Circle K peadirektor Kai Realo.

"Kütusefirmade ja tanklaketide süüdistamine liiakasuvõtus on sama kohatu kui Eesti Vabariigi valitsuse süüdistamine arulagedas raha külvamises majanduse päästmiseks," lisas ta.

"Eriolukorra juhtimine ei ole ettevõtete, vaid valitsuse ülesanne, kellel on selleks erivõimused," selgitas Kai Realo. "Circ-

le K ei saa sarnaselt restoranidega ühe nädalaga sulgeda kulu- de kokku hoidmiseks kõiki bensiinijaamu, millel ei ole kliente. Nafta hind on langenud, kuid Circle K ei müü naftat, vaid mootorikütust. Kui enamik liikuvaid kontoriinimesi on aheldatud kodukontoris, ei müü me ka kohvi, hot dog'i ega nätsu, mis kõik moodustavad kokku väga olulise osa meie käibest. Bensiinist rääkimata," ütles ta pressiteates.

Realo sõnul on mootorikütuste hinnad Circle K jaamades vaatamata nõudluse olulisele vähenemisele langenud viimase kuu jooksul 14 senti liitri kohta, mis on palju rohkem kui teistes Euroopa Liidu riikides samal ajal.

ARIPAEV.EE

27. mai

Von Stackelberg
Hotelli Tõllakuur

Personaluudised.ee

Äripäev

Pärnu
Konverentsid

Kuidas eesmärke edukalt juhtida ja ellu viia?

JUHTIMIS- LABOR

by Pärnu
Konverentsid

- Milliste sammude abil visioon ellu viia? Indrek Saul
- Muudatuste juhtimise praktiline kogemuslugu Omniva logistikakeskuse ehitamise ja käivitamise näitel Martin Luts
- Kuidas juhtimisega inimeste motivatsiooni pärssida ja ettevõtte eesmärgid kindlasti ellu viimata jätta? Kei Karlson
- Meeskonnatöö – kuidas juhina anda töötajatele vabadus ja vastutus ise otsustada ja tegutseda? Kaarel Suuk
- Võit edasilükkamise ees Eva-Maria Kangro

REGISTREERU KOHE!

SOODUSHIND
17. aprillini

pood.aripaev.ee

EHITUS

Ettevõtja kahtlustab kriisi är

Kahe ehitusettevõtte vahel lahvatas tüli – üks väidab, et partner jättis raha kriisi ettekäändel maksmata, teine ütleb, et esimesel on esitamata vajalikud dokumendid.

PILLE IVASK
pille.ivask@aripaev.ee

Äripäev

See lugu näitab, mis võib juhtuda, kui üleöö saabub majanduskriis ja emotsioonid löövad lakke.

“Eks kriisid paljastavad ettevõtete tõelise pale,” oli tuleohutuslahendustega tegeleva Firesolutionsi juht Taavi Teets nõutu, kui Äripäevaga oma muret jagas. Ettevõtte on lühikese aja jooksul saanud partneritelt juba mitu põntsu. Viimane paistab aga paha-tahtlik ja Teets kahtlustab vaid nädala eest lahvatanud majanduskriisi ärakasutamist.

» Kui maksetähtaeg on üle läinud, siis ma tunnen, kuidas vererõhk tõuseb.

Firesolutionsi juht
Taavi Teets

Kõik algas aga juba mitu kuud tagasi. Firesolutions tegi ehitusobjektile töid ning loosis Ehitusfirma Fidele OÜ-lt tehtu eest raha saada. Raha ei tahtnud aga kuidagi firma kontole laekuda.

Asi võttis eriti isevärki pöörde aga mõne päeva eest, kui Teets helistas Ehitusfirma Fidelele uuesti ning küsis võla äramaksmise kohta. “Siis toodi ettekäändeks, et kuidas sa praegusel ajal küsid. Meil on ju kriis, eriolukord, kuidas te praegusel ajal saate sellistest asjadest rääkida?” on Teets nõutu. “Kolm kuud üleval olnud võlg ja kohe toodi kriis ettekäändeks,” jätkas ta.

Sõna sõna vastu

Tegu on sõna sõna vastu olukorraga. Ehitusfirma Fidele OÜ projektijuht Märt Möistus pole nõus Teetsi versiooniga juhtunust. Tema sõnul pole Firesolutions esitanud teostusjoonist, mille põhjal saaks tööd kontrollida. Seega ei saa ka töö eest maksta. “Ei ole nii, et alltöövõtja saadab lihtsalt arve, et me oleme neile võlgu. Kui töö on tehtud, siis me maksame arve ära,” kinnitas Möistus.

Sama ütles Ehitusfirma Fidele teine projektijuht Tõnis Viikholm. Tema sõnul on tegu arusaamatusega. Firesolutions on tema sõnul esitamata jätnud olulise joonise, mis omakorda on oluline esitada päästeametile. Teets selgitas, et Firesolutions on riskide

maandamiseks kehtestanud korra ja toob alati juba hinnapakkumiste tegemisel välja, et tööde teostusdokumentatsioon väljastatakse pärast 80% arve tasumist. “See annab mingigi garantii, et töö tellija tasub õigel ajal,” ütles Teets.

Viikholm ütles, et tema hinnangul pole päris õige, kui peatöövõtja maksab raha ära, aga dokumendid pole veel korras. “Eks see selline muna ja kana lahendus. Kuidas mul on kindlus, et ma selle (puudu oleva dokumendi – toim) kätte ikka saan?” küsis ta.

Kommunikatsioonihäire

Küsimusele, kas tegu on kahe ettevõtte kommunikatsioonihäirega, vastas ta jaatavalt. Samuti on viimane nädal olnud tema sõnul emotsionaalne ja võib juhtuda, et emotsioonid kasvavad kogu majanduskriisi hirmus üle pea. Viikholm tunnistas, et ehitusturul on sel nädalal palju juhtunud ja uudised ehitusturult teevad ärevaks. Näiteks ei saa ettevõtteid mitmel juhul osta materjale enam krediidiga, vaid peavad tegema ettemaksu. Ta avaldas lootust, et emotsioonid lahtuvad ja kaks firmat saavad kokkuleppele.

Mõni aeg pärast seda, kui ajakirjanik vaidluse kohta küsis, saatis Fidele teate, et kaks osapoolt klaarisid asja ära – üks saab oma raha, teine puuduolevad paberid. Möis-

tus oli pettunud, et kahe ettevõtte dokumendisõda otsaga meediasse jõudis.

Teets samas hindab, et tema lugu on hoiatuseks paljudele ettevõtjatele. Nagu Viikholm ja Möistus, ütles ka tema, et ehitussektorit on tabanud väikestviisi paanika: projekte lükatakse edasi, sest teadmatus toimuva ja tuleva kohta on suur. “Praegu tuleb hoolega üle vaadata arveldamine. Kui maksetähtaeg on üle läinud, siis ma tunnen, kuidas vererõhk tõuseb,” tunnistas ettevõtja. “Kõik võlad, arved, mis üleval on, on vaja koju tuua,” ütles ta.

Kardab kriisijutu levimist

Teets pelgab, et peatöövõtjad võivad kriisi hakata kasutama ettekäändeks, et arved maksmata jätta. “Hetkel on turul nii palju kinnisvaraarendajaid ja ehitusettevõtteid, kes finantseerivad tehtavaid töid alltöövõtjate arvel. Makstakse siis, kui järgmiselt objektile mingi raha laekub,” ütles Teets ja selgitas, et mitme peatöövõtja käitumismuster näebki ette, et alltöövõtjaid “lastakse üle”.

Põhjust emotsionaalne olla on Teetsil küllaga. Tal on mitme koostööpartneriga asjad untsu läinud: üks läks saneerimisele, teine pankrotti, kolmas keeldub lihtsalt maksmast ja neljas ei maksa, sest kriis on käes. “Käed vajuvad rippu lihtsalt,” on ta nõutu.

akasutamist

▼ Männiku ärimaja, kus asuvad mõlemad vaidlevad pooled.
FOTO: ANDRAS KRALLA

Maksuameti plaan lööb ettevõtjad kahte lehte

Maksuameti plaan sulgeda võlapäringu ja X-tee teenuste kaudu võlglaste info väljastamine lööb ettevõtjad kahte lehte.

“See on halb. Nüüd ei saa üldse kontrollida enda koostööpartneri tausta,” ütles Firesolutionsi juht Taavi Teets. “Teisest küljest, jah, ma ei teagi, mis hea on. Võib-olla on hea see, et jubedat pilti, mis avaneb, kõik ei näe,” arutles ta.

Tema sõnul on maksuameti registrid oluline infoallikas uude tehingusse minnes.

Ehitusettevõtjate liidu juht Raivo Rand pooldab maksuvõla info varjamist, sest andmed ei vasta reaalsusele. “See ei näita täna õiget pilti, võlg võib tekkida ka teisel põhjusel,” arutles Rand. Tema sõnul ei jää alltöötajale raha kindlasti maksmata, kui peatöövõtjal on maksuvõlg tekkinud.

JAGA KOGEMUST

Kuidas praegune kriis mõjutab sinu firmat? Milliseid ümberkorraldusi olete ettevõtte töös teinud? Mida peaks Eestis tege- ma, et kriisiga hakkama saada?

Kirjuta enda kogemustest toimetajad@aripaev.ee.

LÜHIDALT

Saksamaa laenab rohkelt raha ja teeb lisaeelarve

Saksamaa kavatseb laenata kokku 356 miljardit eurot, et vastu võtta lisaeelarve ja võidelda koroonaviiruse puhangu majandusliku mõjuga, ütles Saksa rahandusminister Olaf Scholz. Scholzi sõnul on tegu küll väga suur summaga, kuid see annab Saksamaale paindlikkuse, mida riik praegu väga vajab, kirjutas Reuters. 156 miljardit läheb Saksamaa lisaeelarve vastuvõtmiseks. 200 miljardit eurot suunatakse koroonakriisi majanduslike mõjude vastu võitlemiseks. Täpsemalt on Saksamaal plaanis suunata 100 miljardit eurot majanduse stabiilsusfondi, mille eest saab riik abi eest osalusi ettevõtetest. Teine 100 miljardit eurot läheb avaliku sektori arenduspanka KfW, kes hakkab andma hädas olevatele ettevõtetele laene. 356 miljardit eurot moodustub umbes 10% Saksamaa SKPst. Saksamaal on koroonaviirusesse nakatunud üle 16 600 inimese. Viirusesse on surnud 47 inimest.

Rootsi valitsus kinkis ettevõtetele 11,3 miljardi eurose paketi

Eelmisel esmaspäeval 300 miljardi Rootsi krooni suuruse abipaketi avaldanud Rootsi valitsus lisas esialgsele palgatoetusele veel 125 miljardi kroonise laenuprogrammi, mis laiendab kohalike eksportööride laenufondi ja loob krediitikanali väikeettevõtetele.

“Laenuprogramm tagab Rootsi väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele lisavõimalused kriisiga toimetulekuks,” kinnitas Rootsi rahandusminister Magdalena Andersson Dagens Industrile. Rootsi meedias jõulupaketiks ristitud laenumeetmete pakett jaguneb riikliku investeerimisfondi Almi ja riikliku ekspordi garanteerimise agentuuri EKN vahel.

Täpsemalt eraldatakse Almile 3 miljardit Rootsi krooni ehk 270 miljonit eurot väikeettevõtetele laenamiseks ja EKNi puhul laiendatakse juba meetmete esimeses ringis 125 miljardi Rootsi krooni suurust eksportivatele ettevõtetele mõeldud laenude mahtu 200 miljardi kroonini ehk 18,16 miljardi euroni.

Sarnaselt Eestiga pakub EKN ettevõtetele käenduslaene, kuid kui Eestis on käenduslaenude maht miljardit eurot, siis Rootsis on see 45 miljardit eurot ehk 500 miljardit Rootsi krooni. Ühtlasi eraldas Rootsi keskpank erapankadele intressivabalt 500 miljardit eurot ettevõtluslaenude pakkumiseks.

Agressiivsed jäävad agressiivseks

Suurettvõtja ja Eesti Ehitusettevõtjate Liidu juht Raivo Rand ütles, et praegu oleks kriisi toomine mittemaksmise ettekäändeks ebaetiiline.

Rand nentis, et Eesti ehitusturul liigub ringi erineva käitumismalliga peatöövõtjaid. Tema sõnul ongi mõne käitumismall selline, et pakutakse tellijale odavat hinda ja püütakse siis igasuguste skeemide abiga tööst kasulikult välja tulla.

Rand ei usu, et kriisi väidetav ärakasutamise massidesse läheb, kuid nõustub, et need, kes skeemitama kipuvad, hakkavad kriisi tõepoolest ära kasutama. Rand soovitas, et alltöö-

» Kes skeemitama kipuvad, hakkavad kriisi tõepoolest ära kasutama.

▲ Eesti Ehitusettevõtjate Liidu juht Raivo Rand. FOTO: RAUL MEE

võtjatel on mõistlik üle vaadata lepingusuhte ning päris igaühega töösuhtesse minna ei maksa. Kui päris häda käes, saab ka kohtusse pöörduda.

PVC HALLIDE MÜÜK, TOOTMINE JA PAIGALDUS

**FINEST
HALL**

www.pvc-halli.fi

Martin Ivanov +372 504 6293 martin.ivanov@finest-hall.com

OHUTUSPOSTRID ja -MÄRGID

Tooteinfo ja eritellimuste päringud: ohutus@kolmlovi.ee • Tel 658 0214

ohutusmärgiste ostukeskkond internetis

KOHVER.COM

OHUTUS KOLM LÖVI OHUTUS

Praeguses olukorras, kus samba raha tuleb õnnetutel fondidel investeerida n-ö kasvavatesse varadesse, on selle tegevusega jätkamine arulage.

▶ rahandusminister
Martin Helme

FOTO: LIIS TREIMANN

PENSION

Valitsus aitab teise samba maksete peatamisega iseennast

JAGA KOGEMUST

Kuidas praegune kriis mõjutab sinu firmat? Milliseid ümberkorraldusi ettevõtte töös olete teinud? Mida peaks Eestis tegema, et kriisiga hakkama saada?

Kirjuta enda kogemustest toimetajad@aripaev.ee.

Eksperdid ei näe põhjust, miks peaks reserveid ja hea reitinguga riik kriisi ajal sambamaksed peatama.

URMAS JAAGANT
urmas.jaagant@aripaev.ee

Äripäev

Neljapäeval tutvustas peaminister Jüri Ratas koroonaviiruse leviku tingimustes kannatava majanduse leevendusmeetmete seas ka plaani lõpetada riigi sissemaksed II pensionisambasse. Ekspertidelt saab see mõte aga valdavalt laita – ei aita see töötajaid, tööandjaid ega ka olulisel määral valitsust ennast. Valitsuspoliitikud on mõistagi vastupidisel arvamusel ja neil on selleks ka põhjust.

Rahandusminister Martin Helme sõnul vabastaks II samba maksete peatamine umbes 400 miljoni eurose kulu eelarvest ja tõtaks kõigi reaalselt kätte saadavat palka.

“Praeguses olukorras, kus samba raha tuleb õnnetutel fondidel investeerida n-ö

kasvavatesse varadesse, on selle tegevusega jätkamine arulage,” ütles ta. “Muide, vaadates, kuidas majanduskriis sõidab teist korda kümne aasta jooksul nagu muruniiduk üle kõigist sammastest, kõlab lausa piinlikult kogu see jutt, mida veel mõne nädala eest räägiti tulevikuks kõrvale panemisest.”

Pensionifondi Tuleva asutaja Tõnu Pekk ei saa aga aru, miks II samba maksete peatamine vajalik võiks olla. “Pannakse end valiku ette, mida ei pea tegema. Oleme headel aastatel näinud vaeva kahe asjaga – et reserveid oleksid korralikud ja riigi krediitdireiting oleks väga hea,” ütles ta Äripäevale. “Et kui kriis käes, oleks meil vahendid ja krediidivõime kriisis kulutada. Aga kui kriis käes, läheb valitsus ikkagi kodanike kallale.”

Nii Helme kui ka Isamaa esimees Helir-Valdor Seeder on öelnud, et selle sammuga jääks inimestele rohkem raha kätte, kuna nende palgast ei lähaks siis enam 2% sambasse. Kuidas võidaksid sellest aga inimesed, kes kriisi tõttu oma töö ja sellega ka palga kaotavad, ei ole nad selgitanud.

Luminori Baltikumi pensioniüksuse juhi Rasmus Pikkani sõnul ei aita pensionimaksete peatamine kuidagi töötaja jäädud inimesi. “Ja väga raskesti mõistatav on, miks sellist tuleviku arvel pakutavat abi peaksid vajama need, kellel on töö alles,” sõnas ta Luminoori saadetud teates. “Kui valitsus oma otsuse praegu ellu viib, peaks ta samal ajal te-

Erinevate kaubaaluste, kaubakaante ja pakkekomponentide tootmine, kuumtööstus vastavalt ISPM 15 nõuetele

Telefon 51 05 565
invester@invester.ee

UUS ALUS
800x1200
3.20 € +km

www.kaubaalused.com

PENSION

Austraalia lubab raha välja võtta

Austraalia valitsus otsustas lubada töötajatel, kes on koroonapärast sissetuleku kaotanud, pensionivara maksuvabalt välja võtta, kirjutas Bloomberg.

Austraallased võivad sel aastal välja võtta kuni 10 000 Austraalia dollarit (ca 5400 eurot) ja sama palju järgmisel aastal. Nii

peaks valitsuse hinnangul liikuma tagasi inimeste taskutesse 27 miljardit Austraalia dollarit, mis on vähem kui 1% pensionivaradest. Pensionärid, kes peavad igal aastal koguma vähemalt 4% oma pensionisäästudest, saavad tagasi võtta vaid 2%.

ÄRIPÄEV.EE

Ja väga raskesti mõistetakse on, miks sellist tuleviku arvel pakutavat abi peaksid vajama need, kellel on töö alles.

▲ Luminori Baltikumi pensioniüksuse juht Rasmus Pikkani

FOTO: LUMINOR

Ratas ei lükanud Sõerdi esitatud summast ümber, kuid kordas üle nn paberil oleva seisu – kogu likviidsusreserv on 1,26 miljardit, sellest töötukassa 918 miljonit, stabiliseerimisreserv 414 miljonit, haigekassa 198 miljonit eurot. “Ma arvan, et finantsiline seis on täna hea,” ütles peaminister.

Eeldusel, et riigi reservis on summad sellised, nagu esitas neid Sõerd, oleks riigieelarve vabastamine II samba maksetest valitsusele töepoolsest väga oluline, kuna majanduse päästmiseks mõeldud abipaketi suurus on kaugelt üle miljardi euro.

Teised tegid ka

Üks peamisi selgitusi II samba maksete peatamisele on valitsuselt olnud asjaolu, et 2009. aasta majanduskriisi ajal tegi sedasama ka toonane Reformierakonna juhitud valitsus. Martin Helme kirjutas sotsiaalmeedias, et nüüd oravate poolt kritiseerida praeguse valitsuse sama plaani on silmakirjalik. “Siis oli see õige, vajalik ja hea. Nüüd ütlevad needsamad inimesed, kes seda toona läbi viisid, et see on vale, ebavajalik ja halb,” kirjutas Helme. Paar lõiku hiljem lisas ta aga: “Majanduse aitamiseks oleme me valinud väga erineva tee võrreldes Ansipi valitsusega.”

Märkimisväärne on, et Helme toob ka oma postituses esile põhjuse, miks praegu II samba maksete peatamise kritiseerijad seda heaks mõtteks ei pea. “Tänane kriis ei ole samasugune nagu kümne aasta tagune,” kirjutas Helme selle põhjuse ühe lausega välja.

Tuleva pensionifondi vedajad kirjutasid oma avalduses, et 2009. aasta otsust võib teataval määral mõista. “Euro kasutuselevõtu tingimusena pidime vältima eelarvedefitsiidi suurenemist ja mõistlikel tingimustel laenukaasamine polnud võimalik,” kirjutasid nad. Seda erinevust on toonud nüüd välja ka Reformierakonna poliitikud.

SEB panga analüüs on näidanud, et need, kes jätkasid pensioni kogumist II sambasse siis, kui riik makses 2009. aasta majanduskriisi ajal peatas, kogusid 1445 eurot rohkem kui need, kes makses katkestasid.

Pikkani sõnul tuleks tänaste otsuste puhul arvestada eelmise kriisi õppetunde, et mitte tehtud vigu korrata. “Eelmisel korral kaotasid suuresti pensionikogujad, kel jäi mitme majandusliku soodsaimal perioodil finantstulust uute investeeringutega osalemata. Sama juhtub ka sel korral ning taas on suurim kaotaja pensionikoguja,” leidis ta.

Kust see otsus?

Et otsus maksete peatamisest tuli ametnikele ootamatult, näitab ka asjaolu, et rahandusministeerium ei oska praegu öelda, millal täpselt ja millistel tingimustel II samba maksete peatamine tuleb. Seda alles hakatakse välja töötama ja täpse plaaniga loodetakse jõuda valmis neljapäevaseks valitsuse istungiks. Selleks ajaks peavad valmima ka mõjude analüüsid, mida praegu veel ei ole.

Äripäevale on viidatud, et ideed toetavad valitsuses rahandusminister Martin Helme ja esmajoonelises valitsuses kuuluva Isamaa juht Helir-Valdor Seeder. Kuna riigil on kriisi lahendamiseks vaja raha, sooviks Helme võtta suure mahus laenu. Suurema laenamise poolt on Helme koduerakond EKRE alati olnud. Traditsiooniliselt laenude puhul konservatiivse Isamaa poliitikud aga leiavad, et enne võiks kas või II sambalt kokku hoida, et kui laenu võtma peab, siis vähemalt saab laenusumma väiksemaks.

gema inimestele kohe võimalikuks ise rohkem pensionit koguda.”

Eesti Panga president Madis Müller on samuti öelnud, et maksete peatamine pole hästi sihitud ega vahetu mõjuga samm.

Küll aga jääks riigieelarvesse töepoolsest alles sajad miljonid eurod, kui riik ei peaks enam pensionikogujate II sambasse raha panema. On see summa 400 miljonit, nagu ütles rahandusminister, või vähem, on see riigile siiski arvestatav summa, eriti olukorras, kus lähiajal tuleb kulutada majanduse käimashoidmiseks väga suuri summasid.

Valitsus aitab iseennast

Aga riigil on ju reservid, nagu viitas Tõnu Pekk. Probleem on aga selles, et reservid ei pruugi olla sugugi nii suured, kui neid paberil näidatakse. Eelmise nädala riigikogu infotunnis esitas reformierakondlastest riigikogu liige Aivar Sõerd peaminister Ratasele rahandusministeeriumist küsitud numbrid.

“15. märtsi seisuga on riigikassasse töötukassa, haigekassa ja muud sihtasutused hoiustanud 1,5 miljardit eurot, sealhulgas see töötukassa 900 miljoni suurune hügelreserv,” loetles Sõerd. “Aga sellest 1,5 miljardist on 15. märtsi seisuga alles 582 miljonit eurot ehk alla poole sellest rahast, mida haigekassa, töötukassa ja teised on hoiustanud.”

KURITEGEVUS

Koroona pettureid ei pidurda

Koroonaviiruse levikuga on lohkama hakanud petturite laine, kes püüavad leiba teenida viiruse testimiste, tervisekontrollide ja ravimistega.

Politsei- ja piirivalveameti peadirektori asetäitja Priit Pärkna ütles eilsel eriolukorra pressikonverentsil, et politsei on märganud mitut petturit. Pärkna sõnas, et kui kellelegi paku-

takse veebis mingeid tooteid, tuleb veenduda, et tegu on ikka õige tootega ja õigete inimestega. Pärkna lisas, et kelmide skeemides pole meetoodiliselt midagi uut. “Üks on õngitsemine, kus tahetakse inimeste paroolle ja koode. Palume neile mitte reageerida. Teiseks tuleb pöörata tähelepanu meiliaadressidele ja lehekülgedele päsetele.”

Üleeilsel pressikonverentsil juhtisid petturitele tähelepanu ka sotsiaalminister Tanel Kiik ja terviseameti põhja regionaalosakonna juht Ester Öpik.

Pärkna rääkis eile, et välja arvatud kelmide lainele ei ole süütegude üldarvus praegu suuresti muudatusi olnud. Sama olukord on ka liikluses.

ÄRIPÄEV.EE

TRANSPORT

Koroonaviirus tõstab kaubavedude hinda

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Koroonaviiruse leviku tõkestamiseks on paljud riigid ajutiselt piiranud oma riigipiiride ületamist ning taastanud piirikontrolli. Liikumispääsavad avaldavad tugevat mõju ka globaalsele tarneahelale, põhjustades viivitusi kaupade liikumises ja kergitades transporditeenuse hinda, ütles Balti Logistika müügijuht Peeter Vahar.

Kaubaveod on küll lubatud, kuid piirikontrolli taastamine on tekitanud mõnel riigipiiril pikad ootejärjekorrad ka kaubavedudele. Seega transiit-aeg venib.

Lennutranspordile avaldab kõige enam mõju suuremahuline lendude tühistamine – Air-Baltic on pea kõik lennud tühistanud, suure osa lendudest jäta-avad ära ka Finnair ja LOT. Peeter Vahari sõnul on veoruumi defitsiidi tõttu ka lennuhinnad hüppeliselt tõusnud.

“USA-suunalist lennutransporti raputas möödunud (ülemöödunud – toim) nädalal president Donald Trumpi teade, millega sisuliselt keelustatakse üheks kuuks reisimine Euroopast Ühendriikidesse. Selle tulemusena tühistasid lennuliinid enamiku Atlandi-üleste reisilendudest,” selgitas Vahar. Ta lisas, et eelmisel nädalal olukord Ühendriikide suunal küll stabiliseerus, aga kaubaruumiga on lennutranspordis jätkuvalt kitsas.

Rahvusvaheline meretransport toimib praegu üsna tava-

▲ Riikide liikumispääsavad avaldavad tugevat mõju ka globaalsele tarneahelale, põhjustades viivitusi kaupade liikumises ja kergitades transporditeenuse hinda. FOTO: LIIS TREIMANN

» **Meie ülesandeks on aidata oma klientidel praeguses olukorras leida parim kompromiss transiitaja ja hinna vahel.**

Balti Logistika müügijuht Peeter Vahar

pärases rütmis ja riikide kehtestatud piirangud kaubalaevade liikumist oluliselt ei mõjuta. Vahari sõnul on olukord Hiinas hakanud stabiliseeruma ja aina rohkem pääsevad sadamatesse kogunenud konteinerid nüüd Hiinast liikuma. Seega on oodata, et tühjade konteinerite kättesaadavus kaupade väljaveoks Eestist paraneb.

“Olukord on pidevas muutumises. Meie esmane ülesanne on hoida teravalt silm peal olukorra dünaamil ja kõiki muudatustel ja piirangutel,

nii saame tagada oma kliendi kaupadele toimivad transpordilahendused,” ütles Vahar. Ta lisas, et USA-suunalises lennutranspordis on Balti Logistikal ligipääs enamikule üle Atlandi kaubalende opereerivate lennuliinide kaubaruumile, mistõttu saavad nad klientidele pakkuda sobivaid lahendusi nii ajakriitiliste saadetiste transpordiks kui nende kaupadele, mis vajavad madalat transpordikulu.

Ettevõtetel, kellel pole kaupade saatmisega põletavalt kiire, soovivad logistikaekspert praegu kaaluda meretranspordi kasutamist. Vahari sõnul kaubad küll riikide vahel liiguvad, aga tasub varuda kannatust ja olla valmis ootamatusteks ning ajalisteks viivitusteks. “Meie ülesandeks on aidata oma klientidel praeguses olukorras leida parim kompromiss transiitaja ja hinna vahel,” märkis Vahar.

ÄRIPÄEV.EE

VIIRUS

Autotootjad aitavad koroona ravil

Saksamaa autotootja Volkswagen teatas reedel, et liitub autotootjatega, uurimaks, kuidas saaks 3D-printimist kasutada teha haiglatele seadmeid, mida on vaja osa haigete ravimisel, vahendas Reuters.

Riikide valitsused värbavad

autotootjaid, nagu Ford, General Motors, Ferrari ja Nissan, et suurendada kopsuventilaatorite ning teiste haiglate seadmete tootmist.

Volkswagen ütles pressiteates, et on kokku pannud töörühma ning testib materjale ja

kontrollib tarneahelat, et näha, kuidas firma saaks kasutada 3D-printimist, et aidata toota haiglates vajaminevaid seadmeid.

Münchenis asuv teine Saksa autotootja BMW teatas samuti, et nad on valmis aitama.

Sakkose.ee
...et puit kestaks!

Firewood Production OÜ pakub:

- ▶ puidu kuivatusteenus (4 x 110 tm. + 3 x 80 tm.)
- ▶ vaakum-kõrgsurve sügavimmutus (Tanalith)
- ▶ küttepuid müük (eksport)
- ▶ kvaliteetse sõelumata põllumulla müük

Suuremad kogused tagavad parima hinna!

Lisainfo:
Rauno Mahlapuu
5622 5963
www.sakkose.ee

MAJANDUSKRIIS

Kui raha saab otsa: kõik, mida teada riigi kriisiabist

Riigi otsused, kuidas koroonaviirusest põhjustatud majandussurutisega toime tulla, muutuvad sama kiiresti, kui viirus ise levib. Neljapäeval välja kuulutatud 2 miljardi eurose abipaketi kõik meetmed ei ole veel paigas, aga selle, mis on teada, võttis Äripäev kokku.

KRISTJAN PRUUL
kristjan.pruul@aripaev.ee

Äripäev

1. Kui ettevõttel kipub raha otsa saama

Käive langeb, aga pangalaenu ja tüür vajavad maksmist. Ettevõtetele krediiditagamine moodustab valitsuse abipaketist kõige suurema osa – 1,5 miljardit eurot. Ühtlasi on nende meetmete kohta kõige vähem teada: kui kauaks ja millistel tingimustel KredEx hättasattunud ettevõtetele laene andma hakkab, see selgub sellel nädalal. Teada on see, et KredExi intress on 4 protsenti.

Majandusministeerium loodab, et suurema koorma ettevõtete laenumaksetega seotud raskustest võtab enda kanda ikkagi pangandussektor. Äriklientidele maksepuhkust kuueks kuuks on valmis olnud andma paljud Eestis tegutsevad kommertsbankid, tagasimaksegraafikute muutmist käendama on omakorda valmis KredEx.

Kui maksepuhkuse paika saamisega on raskusi, siis hakkab KredEx käendama refinantseerimislaenu, käendusele intressi ei plaanita, sest eesmärk on käibekapital ikkagi odavamaks saada.

Kui seda ka ei ole võimalik saada, siis saab KredExist refinantseerimiseks laenu küsida. Kui asi ei ole varasemates laenudes, vaid on vaja käibevahenditeks lihtsalt raha laenata, saab seda KredExist tingimusega, et kommertsbankadest abi ei olnud.

Käendada saab kõikvõimalikke laene, sealhulgas seadmete ja autode liisinguid. Kõige suurem summa, mida käendatakse, on 5 miljonit eurot. Piiranguid ettevõtete suurusele ei ole, toetused kehivad ka mikroettevõtetele. Viimases hädas saab KredExilt laenu küsida ka siis, kui töötajatele on taotletud töötukassa kaudu erakorralist toetust, aga ettevõttel pole raha, et isegi 150 euro (+ maksud) omaosalust tasuda.

Töös on ka kõik praegused KredExi meetmed, muu hulgas on lubatud, et ekspordi-

2. Kui palgalangetus on 50 protsenti, siis on ka töökoormus 50 protsenti.

kindlustuse tingimused ja hind koroonaleviku tõttu karmimaks ei muutu.

2. Kui ettevõttel pole raha palkade maksmiseks

Sotsiaalministeeriumi sõnum on, et töölepinguseadus kehtib endiselt ja täies ulatuses. Töötajaid ei saa päevapealt palgata koju jätta ega koondada. Kui töötajale tööd anda ei ole ja jäetakse koju, siis tuleb maksta tema keskmist töötasu. Tavaliised teavitamistähtajad koondamisel kehtivad, kui töötaja teatab töölepingu lõppemisest ette nõutust vähem, peab ta töötajale selle ajavahe töötaja keskmise töötasu kujul hüvitama.

Palkade langetamisega peavad töötajad olema nõus, seda ühepoolset teha ei saa, aga siin on üks erand. Riigiasutused on seda meelt, et koroonaviiruse põhjustatud probleemid kvalifitseeruvad töölepingu seaduse paragrahvi 37 kasutamiseks, millega saab töötaja ühepoolset 14päevase etteatamisega kolmeks kuuks palka langetada. See on ajutine meede: kolme kuu pärast peab palk taastuma, meedet saab kasutada kord 12 kuu jooksul. Samuti ei pea töötaja siis täiskoormusega töötama: kui palgalangetus on 50 protsenti, siis on ka töökoormus 50 protsenti. Töötajal on ka õigus sellisel juhul tööleping üles öelda ja saada seejärel töötandjalt ühe kuu palga suurune hüvitus.

Selleks, et massilisi koondamisi ära hoida, on riik töötukassast valmis välja maksta kuni 250 miljonit eurot, mida saab kahe kevadkuu tarbeks taotleda, kui on täidetud kaks kolmest tingimusest: ettevõtte käive on aastaga langenud 30 protsenti, tööd ei ole anda 30 protsendile töötajatest või on töötajate palka langetatud vähemalt 30 protsenti.

Kui ettevõtte ei ole aastat vana, siis käibekriteeriumi kasutada ei saa, ülejäänud kaks peavad olema täidetud. Kui ettevõtte käive on aasta jooksul kiirelt kasvanud, nüüd kahanenud, aga möödunud aasta alguse käibe 30 protsenti alla ei jää, siis kehtib sama. Töötajate palku ei pea langetama, kui on täidetud ülejäänud kaks kriteeriumi. "Tööd ei ole anda"-kriteerium käib olukorra

kohta, kus töötaja on tulnud jätta koju ja jätkata talle keskmise palga maksmist. Ka viimasel juhul kehtib endiselt töölepingu seadus: ei piisa töötukassa meetmete viitamisest, nii kojujätmisest kui palgalangetusest tuleb ette teada anda, soovitatavalt kirjalikus vormis, samuti tuleb neid otsuseid töötajale põhjendada.

Toetust makstakse töötajale töötandja taotluse alusel kuni 70 protsendi ulatuses töötaja möödunud aasta keskmisest palgast. Kui töötaja varasemal aastal töötas madalama palgaga kui praegu või ainult osal kuudel, siis on ka võimalik toetus töötukassalt väiksem. Põhimõtteliselt on see sarnane koondamishüvitiste maksimise korraga. Maksimaalne summa, mida taotletakse, on 1000 eurot, alampiir on miinimumipalk. Igal juhul tuleb töötandjal maksta 150 eurot, loomulikult võib ka rohkem. Jutt on brutopalgast ning ülejäänud töötajumaksud tasuvad töötukassa ja töötandja oma osa eest.

Taotlemine käib nii, et töötandja maksab oma osa töötajale välja, esitab viie päeva jooksul taotluse töötukassale, mis omakorda viie tööpäeva jooksul maksab toetuse otse töötaja arvele. Info, millised on ankeedid, milliseid dokumente tuleb esitada, selgub selle nädala jooksul.

See meede käib kõigi ettevõtete, aga ka

näiteks mittetulundusühingute kohta. Ettevõtte suurusel ei ole tähtsust, aga juhatuse liikmetele seda taotleda ei saa. Toetuse saanud töötajaid ei tohi selle taotlemise kuul ega järgneval kuul koondada: vastasel juhul tuleb toetus töötukassale tagasi maksta.

3. Kui pole raha maksudegi maksmiseks

Erilisi maksusoodustusi valitsuse abipaketiga ei kavandatud, aga arvestades, et koroonakriisi mõjud jõudsid mõnesse sektorisse väga kiire šokina ning selle negatiivne mõju laieneb lähinädalatel kiiresti, andis rahandusminister maksu- ja tolliametile uued juhised, millega vältida ettevõtetele erakorralisi ja üsnagi valusaid kulusid, mis on seotud maksude tasumisega.

ADDUGO

no stress

**KONTORI
KOLIMIS- JA LAOTEENUSED**

Telli no stress kolimisteenus siit:
6827727
info@adduco.ee
www.adduco.ee

FOTO: ANDRAS KRALLA

PANE TÄHELE KredExi abi

Millal? Pankade poole saab pöörduda kohe, KredExi poole, kui meetmed paigas.

Mis maksab? KredExi eesmärk on hoida kapitali hind all, aga mitte konkureerida pankadega. Käendused on tasuta, intress on 4 protsenti.

Kui kauaks? Selgub koos muude tingimustega nädala esimeses pooles.

Töötukassa abi

Millal? Taotlusi saab esitada hakata alates aprillist märtsikuu töö eest.

Kui kauaks? Toetust saab küsida kuni kaheks kuuks vahemikust märts kuni mai. Valitsuses on räägitud, et see võiks kesta ka juuni lõpuni, aga sellest ei tule praeguse plaani järgi pikaajalist meedet.

Mis maksab? Tööandja kulud töötaja brutopalgalt on vähemalt 150 eurot pluss sellelt summalt tekkivad tööjõumaksud.

Maksu- ja tolliameti abi

Millal? Kohe, intresside arvestamine 0-määraga juba käib ja on automaatne.

Kui kaua? Kevade lõpuni. Mis saab, kui näiteks eriolukorda pikendatakse, seda näeb siis.

Mis maksab? Ajatatud maksuvõlgade eest küsis maksuamet 0,03-0,06 protsendi intressi päevas. Kui pikendada võlgnevust 6 kuult 18 kuule, siis läheb selle tasumine ilmselgelt oluliselt kallimaks, kuid maksuamet võib lahutuslikus saada õiguse need intressid nulli keerata.

TASUB TEADA

KredExi laenukäenduste ja pangalaenu tagasimaksete leevendamiseks kuulub kuni 1 miljard eurot, käibelaenu antakse kuni 500 miljonit, investeerimislaenu 50 miljonit. Ettevõtte saavad seeläbi kriisist väljumiseks lisakapitali kuni 4,5 miljardi euro ulatuses.

Küsimuste korral, mis puudutavad töölepinguid, tasub pöörduda töötukassa poole, sotsiaalministeerium on 2013. aastal välja andnud raamatu töölepingu kommentaaridega.

Kui välismaalast töötaja soovib kriisi tõttu kodumaale pöörduda ja töölepingu erakorraliselt üles öelda, siis on tal selleks töölepingu seaduse paragrahv 90 alusel täielik õigus.

JAGA KOGEMUST

Kuidas praegune kriis mõjutab sinu firmat? Milliseid ümberkorraldusi olete ettevõtte töös teinud? Mida peaks Eestis tegema, et kriisiga hakkama saada? Kirjuta enda kogemustest toimetajad@aripaev.ee.

ta, siis mingeid teatamisi ega ajatamisi vaja ei ole: kuna intressi niikuinii ei võeta. Samuti ei jookse amet sel raske kevadel kohe kõigi maksuvõlglaste varasid arestima, aga varasemaid maksude sissenõudmise otsuseid samuti ei muudeta. Tasub aga tähele panna, et kui käia samal ajal KredExi tuge otsimas, siis KredExile on maksuvõlgnevus nagu punane lipp, nii et sel juhul tasub ajatamisaotlus kohe sisse anda.

Muutub ka kord ajatamisega: kui tavaliselt antakse ametist asjade korda ajamiseks kuus kuud, siis nüüd pikeneb see 18 kuu peale.

Kuna on karta, et need võlgnevused võivad pärast eriolukorra tühistamist edasi venida, siis on kavas ka seda valusat intressi vähendada, rahandusministeeriumi muudatusettepanekute järgi võiks tavapärane intress kahaneda 0,03 protsendile päevas ehk 10,95 protsendile aastas. Tasub arvestada, et ka varem võis maksuhaldur võlgnevuse ajatamisel intressi 0,03 protsendile langetada. Aga teine kavandatav muudatus annaks maksuhaldurile veel laiemad volitused: kui ameti hinnangul on ettevõtte maksuraskuste taga koroonaviirusest põhjustatud kriis, siis võidakse see intress ka 0 protsendile langetada. Viimane sõna selles jääb siis maksuametile.

Lisaks on välja öeldud, et eriolukorra ajal ei pea ettevõtjad tasuma palgata puhkusel viibivate töötajate sotsiaalmaksu miinimummäära. FIE'd esimese kvartali eest avansilist sotsiaalmaksu maksta ei pea, need kes seda tegid, võivad selle tagasi küsida või jätta järgmise kvartali jaoks maksuameti ettemaksukontole.

Kui maksudega maksmisega hiljaks jääda, siis eriolukorra ajal kuni mai lõpuni maksuamet sellelt intresse ei võta. See kehtib nii vanade kui uute maksuvõlgnevuste kohta. Need intressid on teatavasti võrdlemisi soolased: tavapäraselt 0,06 protsenti päevas, mis aastaintressiks teeb 21,9 protsenti. Kui ettevõtte hinnangul on see ajutine probleem, et mõne nädala pärast avaneb võimalus kohustus maksuameti ees täi-

UURING

Riigilt oodatakse enim rahalist tuge

Eriolukorras ootavad Eesti inimesed riigilt enim rahalist tuge, kui peaks kaduma pere sisetuleku allikas, testi tegemise võimaluse tagamist, rahalise toe tagamist ettevõttele ja kaitsevahenditega varustamist.

Nii selgus riigikantselile tellitud ja Turu-uuringute ASI läbi viidud küsitlusest.

Koroonaviiruse põhjustatud olukorda peab tõsiseks või väga tõsiseks 85% Eesti elanikest ning 94% on enda hinnangul hästi või pigem hästi kursis, kuidas ennast viiruse eest kaitsta. Ka selgub uuringust, et 89% peab eriolukorra väljakuulutamise seotud meetmeid asjakohaseks. 70% elanikest teeb viiruse

leviku pidurdamiseks enda sõnul kõike, mida oskab ja saab, 17% saaks enda hinnangul teha rohkem. 65aastased ja vanemad on viiruse leviku ennetusmeetmete jälgimisel kõige kohusetundlikumad, samas on vaid 57% noortest vanuses 15-24 sama hoolsad. Kujunenud olukorras oota-

vanimesed riigilt kõige rohkem rahalist tuge, juhuks kui peaks kaduma pere sisetuleku allikas (41%), koroonatesti tegemise võimaluse tagamist (37%), rahalise toe tagamist ettevõttele, mis kannatab eriolukorra piirangute tõttu (27%), ja kaitsevahenditega varustamist (22%).

ARIPAEV.EE

PlasmaPro

Fiiberlaser 6 kW

Lehtmetalli laserlõikus
Plasma- ja gaasilõikus
Painutus
Detailide lihvimine

PlasmaPro OÜ, Plaadi 1, Pärnu
info@plasmapro.ee • www.plasmapro.ee

Oma me EN 1090 sertifikaati klassiga kuni **EXC4**

HARDOX
WEARPARTS

LADUKS

www.laduks.ee

**TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED**

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

9 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

HANKEVAIDLUS

Riigikohus saatis Viimsi prügivaidluse tagasi

Viimsi valla jäätmeveo hanke vaidlustanud Eesti Keskkonnateenused sai riigikohtust väikse võidu, ringkonnakohtul tuleb välja selgitada, kas Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskusel on saastetasu kohustus.

KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee

Äripäev

“Kahjuks oli riigikohus alles esimene, kes asja sisuliselt vaatas. Teistes kohtuastmetes oli pigem näha soov, et tuleb kiiresti otsustada ja otsustada hankija kasuks, nagu vaieldamatult enamik otsuseid tuleb,” sõnas Eesti Keskkonnateenuste juhatuse liige Argo Luude.

Ta märkis, et riigikohus andis suunise, et kohus võiks kaasata otsuse tegemise ka keskkonnaameti. “Loodame, et ükskord hakkavad kohtud hankeasju ka sisuliselt arutama,” lisas Luude.

Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus (TJT) tegi Viimsi valla jäätmeveo hankel parima hinnaga pakkumise. Kui senine vedaja Eesti Keskkonnateenused küsis hankijalt, kuidas sellise madala hinnaga saab vedada, siis valla vastava päringu peale vastas TJT, et nad ei pea Viimsi kogutud jäätmete käitluse pealt maksma saastetasu.

Viimsi vallavalitsus tunnistas seepeale TJT edukaks pakkujaks. Riigihangete vaid-

lustuskomisjonist Eesti Keskkonnateenused öigust ei saanud, nagu ka halduskohtu esimesest ja teisest astmest.

Riigikohtu halduskolleegium leidis nüüd aga, et kui hankija oli juba algatanud kontrolli, et kõrvaldada kahtlus pakkumuse maksumuse põhjendatuses, siis ei ole põhjendatud usaldada pakkujat kontrollimatut vastust hankija selgitusnõudele. “Hankija ei ole seda sisuliselt kontrollinud, vaid on eeldanud TJT üldsõnalise väite, et jäätmed suunatakse tootmis- ja taaskasutusse, öigsust,” leidis riigikohus.

Selles olukorras tulnuks riigikohtu arvates TJT-l vähemalt kirjeldada hankijale oma jäätmete käitlusprotsesse, et näidata, mil viisil ta suudab tagada segaolmejäätmete täieliku taaskasutuse.

Ringkonnakohtus peab saastetasude maksimise kohustuse välja selgitama

Riigikohus märkis ka, et juhul kui TJT peab vastupidi oma väidetule mingilt osalt Viimsi vallast kogutavatest jäätmetest saastetasu maksma ning pakkumuse maksumus saastetasu ei sisalda, esineb hankedokumentides sätestatud pakkumuse tagasilükkamise alus ning hankijal ei ole kaalutusõigust.

» Loodame, et ükskord hakkavad kohtud hankeasju ka sisuliselt arutama.

▲ Eesti Keskkonnateenuste juhatuse liige Argo Luude.
FOTO: LIIS TREIMANN

“Praegusel juhul ei ole ka ringkonnakohtus võtnud selget seisukohta, kas TJT-l on saastetasu maksimise kohustus või mitte. Asi tuleb seetõttu saata uueks arutamiseks ringkonnakohtule, kes peab kirjeldatud asjaolud välja selgitama,” leidis riigikohus.

Põhjendatud võib olla kaasata arvamuse andmiseks keskkonnaamet ning juhul kui tuvastatakse, et TJT-l on saastetasu maksimise kohustus, tuleb ettevõtte konkreetsete arvutustega näidata, et sellest hoolimata katab tema pakkumuse maksumus ka selle kulu. TJT on väitnud, et isegi kui tal tekib saastetasu maksimise kohustus, on tal võimalik see kulu katta pakkumuses prognoositud kasumi arvel. Kui see väide vastab tõele, ei saa pakkumuse maksumust pi-

dada põhjendamatult madalaks, leidis riigikohus.

Eelnevast peaks riigikohtu hinnangul saama vastuse küsimusele, kas TJT on esitanud valeandmeid ja kas võimalikel valeandmetel oli hankija otsuse tegemisel määrav tähtsus.

Konkurentsieelise võib anda saastetasudega trikitamine

Äripäev kirjutas eelmise aasta sügisel, kuidas saastetasude maksimisest möödahiilimine aitab kohalikele omavalitsustele kuulvatel prügilatel konkurentsieelist saada.

Lisaks Pärnu linnale kuuluva Paikre tegevusest prügilade vahekihtide rajamisel ka jastasime siis, et TJT prügilade sulgemise ehi-

SOOME

Pendelränne arstidele jääb, ehitajatele kaob

KRISTJAN PRUUL
kristjan.pruul@aripaev.ee

Alates ööst vastu esmaspäeva ei pääse Soome piirist üle enam eestlased, kes seal tööl käivad, aga ametlikult Eestis elavad, piirang puudutab eestlasi, kes käivad Soomes näiteks ehitamas, kuid sellest on vabastatud arstid.

“Eile öösel võttis minuga ühendust Soome välisminister ja ütles, et valitsuserakondade juhid võtsid vastu rangemad reeglid ning tühistasid varasema otsuse, mille kohaselt Eestist

pärit pendeltöötajad oleksid ka edaspidi Soome pääsenud,” ütles välisminister Urmas Reinsalu reedel pressikonverentsil. Reinsalu lisas, et Soome valitsuse liikmeid püüdis ümber veenda nii tema, sotsiaalkui peaminister, kuid tulutult. Soome ametivõimude uus korraldus mõjutab hinnanguliselt 20 000 Eestis püsivalt elavat, aga Soomes töötavat eestlast.

See tähendas, et kõik Soomes töötavad, aga Eestis elavad eestlased pidid nädalavahetusel otsustama, kas minna Soome ja

» Piirangud, mida riigid seni on kehtestanud, nende lõpptähtaegu võidakse pikendada ning ka meetmeid karmistada.

▲ välisminister Urmas Reinsalu
FOTO: LIIS TREIMANN

püsida seal töötades kuni reeglite muutumiseni või jääda Eestisse. “See on pretsedenditu kriis ja tänan kõiki reisifirmasid paindliku käitumise eest, näiteks Talinki Megastar teeb nüüd neli li-

sareisi ja 22. märtsi viimase reisi kella 23.00 peale. Tasub silmas pidada, et piirangud, mida riigid seni on kehtestanud, et nende väljahõigatud lõpptähtaegu võidakse pikendada ning ka meetmeid endid karmistada,” ütles Reinsalu.

Soome saavad siseneda vaid Soome kodanikud ja need, kellel on Soomes registreeritud elamisõigus, ning riiki sisenedes rakendub 14 päeva isolatsiooniinõue. Keeld ei puuduta arste, kes töötavad näiteks nädala Eestis ja nädala Soomes.

Kalevipoegadel palutakse Soome jääda

ANU JÕGI
anu.jogi@aripaev.ee

Lõuna-Soome ehitusfirmad soovivad oma eestlastest töötajatel piiride sulgumisel Soome jääda.

Soome ehitusettevõtjate esindusorganisatsiooni Rakenusteollisuus RT tegevjuht Aleks Randell märkis, et Lõuna-Soome ehitusettevõtted satuks raskesse olukorda, kui suur osa eestlastest reisis koju ega pääseks Soome tagasi.

Randelli sõnum Eesti ehitusmeestele on selge: “Kui ei ole just möödapääsmatut vajadust Eestisse minna ja tahate tööd katkestuseta jätkata, tasuks mõneks ajaks Soome jääda.”

“Ehitusplatsidel seatakse sisse süsteemid, millega kindlustada võimalikult turvaline töö ka epideemia jätkudes. Inimeste tervena püsimine ja töö jätkumine on nii töötajate kui ettevõtete ühine huvi,” andis Randell pressiteate vahendusel teada.

Kolm nädalat Soomes, üks Eestis – nii kirjeldas Helsingin Sanomat eestlasest betoonitöö tegija Janar Liivaku elurütmi. Pendeldamine Soome töökohta ja Eestis asuva kodu vahel on mitu aastat kenasti toimunud.

Nüüd ähvardab kõik muutuda, kirjutas leht. Nagu kümned tuhanded teisedki Soomes tööl käivad eestlased, peab Liivak otsustama, kummas riigis eriolukorra ajal olla.

Rakveres ootavad teda naine ja kaks tüdruku, Soomes töökoht ja palgaraha, mille tähtsus ebakindlal ajal suureneb. Pere ei ole muidugi olukorra üle rõõmus, ütles Liivak lehele. Aga arved ja laenuid tahavad maksmist. Ta ei oska veel öelda, kui kauaks ta on valmis Soome jääma. Ehk kuuks ajaks. “Kaks kuud oleks juba liiga kaua,” ütleb Liivak.

Soome pealinna ümbritsevas Uusimaa maakonnas on iga kolmas ehitustöötaja välismaalane, neist suurem osa eestlased.

KOMMENTAAR
Hanke võitja võib
ikkagi samaks jääda

MERIT RENLUND
Viimsi valla õigusosakonna juhataja

Tulenevalt hankija määratud riigihanke alusdokumentide sõnastusest sai pakkumuse tagasilükkamise aluseks olla üksnes see, et hankija pidi leidma, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal võrreldes hankelepingu eeldatava maksumusega.

TJT pakkumus hankeperioodiks kokku oli 1 888 080 eurot, hankija poolt hinnatud hankelepingu eeldatavaks maksumuseks määrati kuni 2 miljonit eurot. See on tegemist sisuliselt samas suurusjärgus pakutud maksumusega ning hankijal ei tekkinud kahtlust, et TJT pakkumus oleks põhjendamatult madal.

Juhiksime siinkohal ka tähelepanu, et riigikohtu otsuse kohaselt tuleb ringkonkakohtul võtta selge seisukoht, kas TJT-l on saastetasu maksamise kohustus või mitte.

Juhul kui vastav kohustus tuvastatakse, ei tähenda ka see automaatselt, et pakkumuse maksumust tuleb pidada põhjendamatult madalaks. Sellisel juhul tuleb konkreetsete arvutustega näidata, et TJT-l on võimalik see kulu katta kasumi arvel.

tustööd olid peatatud, kuna kattekihis saastetasuvabalt kasutatud praakkompost sisaldas rohkelt plasti ning kihi paksus oli kõvasti suurem, kui projektis lubatud.

Samuti ei olnud keskkonnaameti kinnitusele TJT-l lubatud kasutada prügila sulgemisel jäätmekütuse tootmisel üle jäävat nn peenfraktsiooni, kuid kontrollkäigul selgus, et seda ikkagi kasutatakse.

TJT juhatus liige Kertu Tiitso ütles siis, et nemad pakkusid teistest erineva käitluslahenduse – segaolmejäätmetest jäätmekütuse tootmise, kuna jäätmekütuse tehaseid on peale Ragn-Sells'i tehase mahapõlemist ainult üks – TJT-l. Küsimustele, mida nad teevad jäätmekütusele ülejääva nn peenfraktsiooniga ja kas siin võib

olla tegu saastetasudega trikitemisega, Tiitso ei vastanud.

Vastates detsembris riigikogu ees küsimusele, kuidas riik on tuvastanud, et ladesutusalal olevad ettevõtted ei peta riiki saastetasude maksimise, lausus keskkonnaminister Rene Kokk, et kahtlastes kohtades tuleb vajaduse korral puurida ja vaadata, kas kattekihid on sellise paksusega, nagu nad olema peavad. Kui projekt näeb ette ühte meetrit, siis tegelikkuses ei tohiks seal olla seitset meetrit.

Koka sõnul jääb saastetasudega petvõtet ettevõtjalt saamata miljeoneid eurosid ja vajaduse korral toetab ministeerium allasutusi rahaliselt jäätmemahhinatsioonide päevavalgele toomisel.

Soome tuli välja 15miljardilise abiga

ANU JÕGI
anu.jogi@aripaev.ee

Kes selle muusika kinni maksab, küsis Kauppalehti, analüüsis Soome valitsuse 15 miljardi euro suurust kriisiabipaketti.

Soome valitsus teatas 15 miljardi euro suurusest abipaketist, mis on mõeldud riigi majanduse toetamiseks koroonaviiruse põhjustatud kahjust ülesaamiseks.

Valitsuse 15 miljardi euro suuruse mahuga meetmete lisandub Soome keskpanga võlakirjade ostmine miljardi euro eest ja lisaks on finantsjärelevalve andnud pankadele juurde laenuvõimekust, alandades nende omakapitali nõudeid 30 miljardi euro ulatuses, kirjutas Kauppalehti.

Rahandusminister Kati Kulmuni ütles, et kõigi tegevuste kogumaht ulatub 50 miljardi euroni. "Riik garanteerib ja eeldame, et pangad jagavad," ütles ta.

"Keegi ei tea, kui suureks abi-

◀ Soome peaminister Sanna Marin.
FOTO: LIIS TREIMANN

paketi kulud kasvavad, aga häda ajal lükatakse see mure hilisemale ajale," kirjutas Yle majandustoimetuse juht Teijo Valtanen. Tema hinnangul on küsimus kontrollimatu kaose ja pankrotilaine vältimises, seetõttu majanduse tavalised mängegülgid praegu ei toimi.

Abipaketiga lõvendatakse mitmesuguseid reegleid, näiteks laiendatakse töötuskindlustus ajutiselt ka ettevõtjatele ja freelancer'itele, ettevõtetele lihtsustatakse töötajate sündpühkusele saatmist.

Finnair saab valitsuselt toetuseks 600 miljonit eurot, mis

viis lennufirma aktsia juba tõusule.

Pressikonverentsil ei õnnestunud meedial ministritelt selget vastust saada, kui palju valitsuse võlg selle kõige käigus kasvab. Suurema osa riigi 15 miljardilise paketist võtavad enda alla garantiid ja mitmesuguste maksude edasilükkamine. Kui ettevõtetele läheb kehvasti, lähevad riigi garantiid käiku ja riik maksab need eelarvest kinni.

Esialgul esitab Soome valitsus lisaeelarve 400 miljoni euro kohta. Aga peaminister Sanna Marin ütles, et lisaeelarveid võidakse veel lisada.

Robert J. Shiller

klubihind **30,50**
tavahind 38,50

ARUTU ÕHIN

Raamatu väljaandmist toetas: **LHV**

Äripäev

Äripäeva raamatuklubi

pood.aripaev.ee/raamatud

ERIC SCHMID
JONATHAN ROSENBERG
ALAN EAGLE

New York Times
Best-seller
Wall Street Journal

Triljoni dollari

klubihind **30,50**
tavahind 38,50

coach

SILICON VALLEY JUHTIMISTREENERI
BILL CAMPBELLI STRATEEGIARAAMAT

Äripäeva raamatuklubi

pood.aripaev.ee/raamatud

KOMMENTAAR

Ma olen siin varem olnud

Kriisides kipume tegelema detailidega, kuid kriisi edukaks läbimiseks on kõigepealt vaja ära teha suured otsused.

Mulle tundub, et jälle kord tabab kriis meid ootamatult. Mitte selles mõttes, et kriisi saabumine on ootamatu ja me pole selleks valmis, vaid selles mõttes, et me ei tea, mida peale hakata. Hei, me oleme ju seal juba (mitu korda) olnud, võtame sahtlist välja oma märkmed ja teeme seda, mis eelminegi kord! Loeme eriti tähelepanelikult üle oma mõtted eelmisest kriisist selle kohta, mida me tegime valesti või eba- piisavalt.

Minu pikaajaline kogemus ütleb, et kriisides me kipume pigem tegelema detailidega, samas kriisi edukaks läbimiseks on kõigepealt vaja ära teha suured otsused (ja see on see faas, milles oleme praegu).

Minu õppetunnid 2008. (-2011.) aasta kriisist (lihtsustatud variant):

- Kõige tähtsam on teha kõik ettevõtte homseks ellujäämiseks (pole mõtet arutada, kuidas me sügishooaega korraldame, kui me homset üle ei ela).

- Kõige tähtsam on kohe ja kiiresti reageerida ja kõik vajalikud otsused ühekorraga ära teha.

- Tuleb olla nii radikaalne, kui see koheks ellujäämiseks vajalik on.

- Kui müügid on maas, siis prognoos otsib tõenäoliselt vastust küsimustele: kas põhi on käes ja kui kaua aega see kestab? Tavaliste valikute – optimistlik-keskmepessimistlik – kõrvale on mõtet lisada veel superpessimistlik ja optimistlikust loobuda. Suurema tõenäosusega kestab kriis pigem kauem kui lühemat aega.

- Müügid ei sõltu meist, kulud aga küll. Tee kõik selleks, et kriisi oodatava pikkuse jooksul oleksid realselt makstavad kulu- tused võimalikult väikesed. See puudutab esmajoones suuremaid kuluallikaid, nagu töötasud, rendid-liisingud, tasud kauba ja toorme eest.

- Otsi lahendusi kindlasti koos oma inimeste ja äripartneritega, ilma nendeta on ellujäämise missioon mõttetu. Suhtle!

- Uuri võimalusi abi või täiendavate vahendite saamiseks (riik, pangad, investori- d, äripartnerid), aga tea, et appi tullakse vaid sellele, kes kõigepealt ise kõik endast oleneva teeb.

- Pea meeles, et hetkel tegeled veel kriisi sisemise ja selle juhtimise alustamisega. Edasi tulevad kriisiplaani elluviimise ja kriisist väljumise faasid. Ole valmis pikaks pingutuseks.

- Kindlasti on kriis hea võimalus oma ettevõtte ärimudeli tugevdamiseks või lausa muutmiseks. Aga ellujäämine kõigepealt!

Ka see kriis saab ükskord läbi.

MEELIS MILDER
seitsme kriisi kogemusega tippjuht

LOE TÄSPIKKUSES

www.aripaev.ee/arvamus

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused:
pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: raadio.aripaev.ee

Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastoid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastoid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikud, poliitilised või religioos- sel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, le- vitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu koh- ta võite pöörduda Pressinõukogusse. pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

ESSEE

Tummad faktid kriisijärgsest homsest

Tsivilisatsioon jääb püsima, kuid pole selge, millise hinnaga, milline on uus tasakaal ja kui kaua kulub selle tekkimiseks.

Igal järgmisel hommikul on maailm teistsugune kui eel- misel. Ainult et enamasti on muu- tused nii väikesed, et neid liht- salt ei taju. Ka siis, sel puhul, kui mineviku muutusi hiljem meenutame. Ikka tundub, et siis oli aeg just kui nagu lühem ja sündmused mingis mõttes loogiliselt reas.

Päevade pikkus ja inimes- te emotsioonide sügavus ei ole aga arvestataval määral muu- tunud. Nõuab siiski väga head vaatlejat või dokumentalisti, et mõõdnud sündmused ja nen- de sees olnud inimeste emot- sioonid uuesti elavaks teha.

Võib ju sarkastiliselt arva- ta, et teiste (või mineviku) viga- dest õpivad vaid geeniused, en- da vigadest väga targad inimes- ed ning rõhuv enamik kaas- teelistest ei õpi ka enda viga- dest. Tegelikult õpivad. Ainult et keskkond ja kontekst, kus sündmused mingil moel kor- dudud, on alati uued. Siis saab määravaks suutlikkus päe- vasündmuste painest üle olla ja teha otsuseid, mis oleks õi- ged pikemas perspektiivis.

Ajaloolane ja kultuuriteo- reetik Arnold Joseph Toynbee arvas selle kohta, et kultuurid puhkevad öitsesele siis, kui tä- nased küsimused saavad vastu- sed, mis sobivad ka homme, aga närbuvad, kui tänastele probleemidele pakutakse eil- sesse päeva sobivaid lahendusi.

Arusaam homsest

Head ja eriti homsesse päeva sobivad lahendused eeldavad, et meil on mingisugunegi aru- saam sellest, mis homme sün- nib. Ka sellest, milline on maa- ilm siis, kui praegune koroo- naviiiruse pandeemia mööda saab, olgu siis karjaimmuun- suseni jõudmise või ühiskon- na väikesteks rakusteks lõh- kumise kaudu. Üsna kindel on, et tsivilisatsioon meile harju- muspärasel kujul jääb suurelt jaolt püsima. Pole ainult selge, mis on selle hind, milline on uus tasakaal ja kui kaua kulub selle tekkimiseks.

See, et majandusareng mõ- neks ajaks peatub ja nii mõnigi matus tuleb ebaõiglaselt vara, on väga valus, aga vististi pa- ratamatu. Parim, mida kogu- konnad selle vastu teha saavad, on jälgida, et kõige haavata- vamad ei jääks hammasratta- te vahele. Kuna oleme ühiskon- nana esimest korda pärast suu- ri sõdu olukorras, kus sõbrali- kud naaberriigid on järsku lu- kus ja terved majandusharud seiskunud, on mõistetav, et kel- legi pole õiget pilti, mida teha või millest alata.

Riskirühmade – nagu vane- maealised või mõne kroonilise haiguse kütis olevad kaasteel- lised – hoidmine nakkusohu eest on loomulikult esmane reaktsioon. Aga mõtleks ka sel- lele, kui paljudel pole piisavalt ressursse, et isegi paar kuud oma jõududega läbi ajada. Ol- gu siis suhteliselt kehvasti ta- sustatud kohtadel töötavad või pikema laenu abil oma elu kor-

TARMO SOOMERE
Teaduste Akadeemia president

”Tulevikku saab piiluda mitmel moel (ka kõhutunde abil või kristallkuuli põrnitsedes). Üldiselt peetakse siiski mõistlikuks tulevikku käsitle- da olemasolevate faktide alusel.

raldanud inimesed, kes juhtu- nud sattuma seiskunud haru- desse. Et mis siis saab, kui se- ni Ida-Virumaa probleemiks ja Põxiti teemaks peetud situat- sioon tekib hoopis turismi- ja teeninduskeskustes.

Ka sellises situatsioonis on võimalik teha mõistlikke otsu- seid. Kas neid tehakse loode- tavat kasu maksimeerides või võimalikku kahju minimeerides, on vaid osalt maailmavaa- te ja poliitiliste otsuste teema. Igal juhul on mõistlikkuse alu- seks piisav hulk fakte, loogika ja konteksti tunnetus. Võin ka kihla vedada, et otsused tehakse ennekõike tulevikku silmas pidades.

Jonnakad ja ebamugavad

Tulevikku saab piiluda mitmel moel (ka kõhutunde abil või kristallkuuli põrnitsedes). Üldiselt peetakse siiski mõistli- kuseks tulevikku käsitleda ole- masolevate faktide alusel. Sel- lega ei ole praegu asjad kõige paremas korras. Igasuguseid väiteid on saadaval tohutult.

Nad lausa pressivad end sisse isegi kodukontorisse. Aga väga raske on kindlaks teha, millised neist on õiged. Või vähemalt adekvaatsed. Faktid on ju tummad. Nad ei räägi en- da eest. Nad ei seleta, kust nad pärinevad, miks võiks neid õi- geksi pidada ja mida nad täna- se päeva kontekstis võiksid tä- hendada.

Nad on ka jonnakad, nagu armastasid öelda suured juhid. Nad on eriti jonnakad siis, kui on vaja teha otsuseid, mis puu- dutavad kogu ühiskonda; sisu- liselt kõiki peresid, nagu hulk tänaseid otsustusi. Siis hakka- me järsku aduma, et samadel faktidel on erinevate inimeste jaoks radikaalselt erinev kaal.

Nii on see sageli loodus- keskkonna kaitsmise või met- sanduse tuleviku puhul, kuid pea alati siis, kui jutt kaldub ühiskonnale. Faktid saavad siis poliitilise varjundi. Sellest ko- hast on vaid väike samm ühis- konna polariseerumiseni; ja sealt edasi on päris keerukas teha mõistlikke otsuseid.

Mõni fakt on ka üpris eba- mugav. Näiteks see, et koroo- naviiiruse kandjad võivad olla nakkusohutud juba enne hai- gustunnuste ilmnemist. Loo- giline, et hambaarstid ei taha olla viirusepilves ja pakkuda sama kokteili kümnetele järg- mistele patsientidele. Mõista- me seda seni, kuni hambad ei valuta. Edasi on raske valik: kas kannatada mõni nädal või oo- data, kuni haritakse järgmist hambaarstide põlvkonda.

Faktide loomingulise tõl- gendamise ajastusse sisenes inimkond neli aastat taga- si. Selle ametlik nimi on tõe- järgne maailm. Kadunud Mar- ju Lepajõe elegantses sõnastu- ses: lihtsalt tõepõhjat ühis- kond, kus alusetud kuuluju- tud on hüüriidid. Miks oli nii kerge sinna libiseda, sõnastas Mic- hal Deacon ajalehes The Daily

Telegraph 9. juulil 2016 kolme omaduse kaudu, mis iseloo- mustavad paljusid fakte: faktid on negatiivsed, faktid on pes- simistlikud, faktid on eapat- riootilised. Pole siis imestada, et lihtsam on otsustamisel – ka tulevikku piilumisel – millele- gi muule toetuda.

Normaalsusjärgne teadus

Faktide viimane kindlus, Mar- tin Lutheri laulusõnadega “üks kindel linn ja varjupaik” on teadusmaastik. Ka see kindlus on üle elanud pöördelise muu- tuse. Kauges helges minevikus oli teadusuuringutest sündi- nud fakte vähe.

Kuigi need olid üsna sel- ge iseloomuga (nagu näiteks Newtoni seadused), ei mängi- nud nende olemasolu või puu- dumine tollases majanduses ja ühiskonnas kuigi suurt rolli. Võib arvata, et lihtinimesed te- gid oma otsused nagunii kogemuse ja kaine mõistuse alusel. Nii et teaduslikud faktid olid kindlapiirilised, üheselt mõis- tetavad ja samas üsna piiratud kasutusala. Teisisõnu, nen- de kasutamisega seotud riskid olid võrdlemisi pisikesed.

Nüüd oleme jõudnud seis- u, kus fakte on astronoomiliselt palju, aga osa neist ei pruugi olla ajakohased ja järjest enam on eapatriloitilist teadmist. Seetõttu ei saa üle ega ümber väärtushinnangutel või maail- mavaatel tuginevatest valiku- test. Kas või selles, milline kaal anda erinevatele faktidele. Sa- mas on kaalul praeguse pan- deemia puhul vähemalt sajad tuhandet elud ja otsustami- seks aega vaid mõned tunnid, parimal juhul päevad.

Selle neljajarulise kimba- tuse jaoks loodi ligi 30 aasta eest nn normaalsusjärgse tea- duse mõiste (Funtowicz, Ra- vetz, 1993). Kui väikese riski- ga teadustegevust (näiteks ma- temaatikat või astronoomiat) kutsuda normaalteaduseks, siis looduse ja ühiskonna käsit- lemisel vaatab meile ühekorra- ga otsa neli probleemi. Nii na- gu nelja näoga Linna Pea Rap- las: kõiki fakte ei saa usalda- da (sest määratus on liiga suur); eri huvirühmadel on eri- nevad väärtushinnangud; pa- nused on suured, aga otsusta- miseks mõtlemissaega ei anta.

Et asjad on muutunud pä- ris kiiresti, siis ühiskonnal ter- vikuna, selle rakukestel ja veel vähem üksikutel kaasteelisel ei ole kogemust, kuidas olu- korrast mõistlikult (ja veel pa- rem kasudega) välja tulla. Va- naemad-vanaisad käest küsi- ma minemine võib tähendada, et neid varsti üldse ei ole. Seega pole muud võimalust, et kõik peame õppima. Koos ja tülli minemata.

Sest garanteeritud õigeid otsuseid ei ole võimalik teha. Hea oleks meenutada Aldous Huxley sõnu, et kogemus ei ole miski, mis juhtub inimese- ga; see on hoopis see, mida ini- mene teeb sellega, mis tema- ga juhtub.

KUULA
Äripäeva
raadio 92,4

“Hommikuprogramm” on eetris täna hommikul kell 9.30. Akadeemik Tarmo Soomerega vestleb Äripäeva peadirektor Igor Rõtov.
raadio.aripaev.ee

ÄRIPÄEVA ESSEE

ÄRIPÄEVA ARVAMUSKÜLGEDEL
ILMUB KORD NÄDALAS TERVE KÜLJE
MAHUS PÕHJALIKUM KÄSITLUS
ÜHISKONNAS HETKEL OLULISTEL, AGA
ÜLDIST MÕTTEAINEST PAKKUVATEL.
MAJANDUSEGA HAAKUVATEL TEEMADEL.
OOTAME KAASTOID ARVAMUS@ARIPAEV.EE

VAREM ILMUNUD

João Lopes Marques “Oleme lokulööjate revolutsiooni lävel”, ÄP 17.02.2020
Laur Kaunissaare “Ühe väikepoe lõpp ehk pehmet maandumist oodates”, ÄP 21.02.2020
Andi Hektor “Jänesinvestor šampust ei joo”, ÄP 28.02.2020
Taavi Minnik “Türgi ja Venemaa on hübriidsõjas”, ÄP 9.03.2020
Mait Raava “Juhid, ärge kaotage pead!”, ÄP 16.03.2020

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

JUHTKIRI

See punkt, kus pendel peatub

Infovahetus ning piiratud tingimustes võimalikud majandussidemed põhja- ja lõunanaabritega on ülitähtsad.

Äripäev meelest väärivad koroonakriisist tugevat toetust algatused, mis aitavad Eestil hoida majandussidemeid oma naabritega. Oleme pärast raudse eesriide lange-mist esimest korda sunnitud avatuse asemel valima suletuse. Meie õnneks ei tunne internet riigipiire, ühine väärtusruum tuleb säilitada.

Ehkki viimasel ajal on Eesti ja Soome, tulenevalt võimul olevate erakondade lahknemist vaadetest, väljendanud mitme Euroopa Liidu ja laiemalt rahvusvahelise küsimuse puhul erinevaid poliitilisi seisukohti (näiteks välistöajõu ja rändetead) on Eesti sotsiaalmajanduslikud sidemed Soomega siiski tugevamad kui kunagi varem kahe riigi ajaloo.

Soome on Eesti tähtsaim väliskaubanduspartner. 2019. aastal ületas nii Eesti ekspordi maht Soome kui ka impordi maht Soomest 2 miljardi euro piiri, riigi osatähtsus ekspordi kogumahust oli statistikaamet andmeil 16% ja impordis 13%. Tallinna Sadama andmed näitavad, et Tallinna–Helsingi laevaliini liikles mullu 8,8 miljonit inimest, Tallinna–Stockholmi vahel võrdlusena pisut alla miljonit.

Tartu Ülikoolis Eesti–Soome pendelrände teemalise doktoritöö kaitsnud tead-

lase Keiu Telve andmeil elab Soomes 70 000 eestlast, lisaks alaliselt sinna kolimisele käib üle lahe hinnanguliselt 15–17 000 eestlast. Aasta-aastalt on rohkem neid soomlasigi, kel kodu ühel, töö teisel Soome lahe kaldal. Tung Tallinki viimastele “valgetele laevadele” enne pühapäevast piiride sulgemist näitab, et paljud pered pidid tegema väga valusaid otsuseid teadmata ajaks lahku minna. Samal ajal andis ka Soome märku, et Eesti alalised töökäed on teretulnud.

Tähtis tööühm

Äripäev tunnustab nädalavahetusel moodustatud Eesti ja Soome välisministrite tööühma. Infovahetus viirusega võitlemise, majandusmeetmete, transpordi ja muude küsimustes on praegu ülivajalik. Me näeme eeskujuna, kuidas teineteisemõistmine aitab kiirete kokkulepeteni Põhjamaades.

Ühistegevus aitab ka lähikuude vältimatu majanduslangusega toime tulla, sidemete püsimine ka lukus piiride tingimustes annab rahvastele lootust. Eesti mäletab veel Nõukogude okupatsiooni aegset füüsilist ja vaimset suletust. Kui 2010. aastal Islandi vulkaani Eyjafjallajökulli purs-

ke tagajärjel Põhjamaade lennuliikluses kaos valitses, puhkes Soome avalikus ruumis debatt “saarestumisest” ja alternatiivsete ühenduste vajalikkusest. Hoogu sai nii maanteeühendus, Tallinna–Helsingi tunnel kui Rail Baltic.

Samamoodi peame looma ühisruumi rootslaste ja lätlastega, unustada ei tohi ka infovahetust idanaabriga. Kaubaveidu pärssinud mõistusevastastest paberan-keetide täitmisest lõunapiiril saime lahti, tühikäike pole piiratud ressursside puhul mõtet teha. Lisaks kaubaveo roheliste teede tuleb tähelepanu pöörata Lõuna-Eesti ettevõtetele, kus kasutati Läti tööjõudu. Osa piiripunkte on suletud ja ringiga töö käimine läheb pikaks ja kulukaks. Seda olukorras, kus nõudlus toodangu järele on endiselt olemas. Tuleks vahetada teavet, et asju optimaalselt ja ka viirust silmas pidades turvaliselt korraldada.

PEALKIRJAS KASUTATUD MOTIIV PÄRINEB MÄNGUFILMI “ARABELLA, MERERÖÖVLI TÖTAR” ORIGINAALMUUSIKAST (LAULU AUTORID JAANUS NÖGISTO JA HANDO RUNNEL).

LOE ÄRIPÄEVAST

Uudis “Pendelrännel arstidele jääb, ehitajatele kaob” tänases lehes lk 11

REPLIIK

Saksa praktika: kus mure, otsitakse kiiret lahendust

Suhelge oma äripartneritega, leidke ja õppige kasutama virtuaalseid lahendusi.

Viiruse levik on tekitanud kaubavedudes pause ja nüüd, kui Hiinas hakkab olukord stabiliseeruma, peame Euroopas arvestama sellega, et oleme graafikust maas – olenevalt kauba teekonnast 2–6 kuud.

Paljud Saksa ettevõtted siiski saavad pressiteateid, et mingit pausi ei ole, kuna nende laod on täis ja kaubavahetus Hiinaga taastub. Viimane uudis on see, et Baierimaa majandusministerium tühistas ku-

TIINA KIVIKAS
EASi ekspordinõunik
Saksamaal

» Uuteks müügiargumentideks ongi kujunemas kvaliteet ja tarnekindlus.

LOE TÄISPIKKUSES

www.aripaev.ee/arvamused

ni 29. märtsini kaubaautode pühapäevase liiklemise keelu, ikka selleks, et kaup liiguks.

Kuna senised tarneahelad enam samaväärselt ei toimi, võib praegust olukorda lugeda ka restardi hetkeks – olukorra normaliseerudes tuleb paljudel ümber hinnata oma senised logistikaskemid ning hankepoliitika. Uuteks müügiargumentideks ongi kujunemas kvaliteet ja tarnekindlus.

Nagu viimased päevad on näidanud, tekivad uues olukorras paratamatult probleemid, kuid kohe sünnivad ka lahend-

dused. Tagasilöögid Poola piiril on viinud uue laevaliini avamiseni Eesti ja Saksamaa vahel, et tagada kaupade liikumise jätkumine ning vältida piiril tekkida võivaid ummikuid. Olukord Saksamaa kiirteedel ning piiripunktides võib mõistagi muutuda tundide jooksul, seega tasub silm peal hoida näiteks SixFoldi veebilehel.

Soovitan Eesti ettevõtetele, kel on ärisuhted Saksa firmadega, suhelda nendega just nüüd, uurida, kuidas ollakse seni rahul koostööga ja mida võiks paremini teha.

Võta osa ARVAMUSKONKURSIST

Ootame konkursile Eesti eduloo uuendamise ja arengu kiirendamise ideid arvamusaloo vormis.

Osalemiseks palume saata arvamusteksti koos oma fotoga aadressil arvamus@aripaev.ee.

Kolmele parimale paneb Äripäev koostöös Eesti Gaasi, If Kindlustuse, Rimi ja Ellex Raidla Advokaadibürooga välja väärrika auhinna.

Võitja saab 10 000, teise koha omanik 3000 ja kolmas 2000 eurot.

Kaastöid võib saata 31. märtsini 2020 (kaasa arvatud). Osaleda saab kuni kahe artikliga, artikli maht kuni 5000 tähemärki. Laekunud tekste avaldame jooksvalt Äripäeva paberväljaandes ja veebis.

Toimetust jätab endale õiguse kaastöid lühendada ja toimetada.

 Ehitusuudised.ee

Värsked uudised ehitus- ja kinnisvarasektorist

**Tööstus-
uudised**

www.toostusuudised.ee

Kiire tee vastusteni

Äripäev
 Raamatupidaja.ee

FONDID

Parim pensionifond kriisi jaoks

Kui eelmise aasta lõpetasid passiivsed indeksifondid enam kui 20protsendilise tootlusega, siis jooksva aastal on suur aktsiate osakaal ning passiivne juhtimine fondidele hävitavalt mõjunud. Pikaajaliselt on pilt teine.

KASPAR ALLIK
kaspar.allik@aripaev.ee

Äripäev

Pensionifondid käivad tihti jalga aktsiaturgudega ja seega pole imestada, et pole leida ühtegi fondi, mis tänavu plusspoolle oleks. Oodatult on enim langenud suure aktsiate osakaaluga passiivsed fondid, mis sarnaselt maailma turgudega on 30%-le liginevas miinuses.

Kolm suurimat langejat on LHV Pensionifond Indeks (-29%), SEB Pensionifond Indeks 100 (-27%) ja Swedbank Pensionifond K1990-1999 Indeks (-26%). Samad fondid olid 2019. aasta suurimad tõusjad.

Tänavu on kõige paremini vastu pidanud suure võlakirjade osakaaluga fondid. LHV aktiivsed Pensionifondid XS ja S on langenud miinusesse vastavalt -0,67% ja -0,85% ning Tuleva Maailma Võlakirjade

▲ **LHV Pensionifondide juht Andres Viisemann tunnistab, et strateegiat on tulnud muuta.**

FOTO: ANDRAS KRALLA

JAGA KOGEMUST
Kuidas praegune kriis mõjutab sinu firmat? Milliseid ümberkorraldusi olete ettevõtte töös teinud? Mida peaks Eestis tegema, et kriisiga hakkama saada? Kirjuta enda kogemustest toimetajad@aripaev.ee.

Fond -0,97%. Ülejäänud fondide langus on suurem. Kaks LHV pensionifondi olid ühtlasi 2019. aastal aeglaseima kasvuga fondid. Mõlema tõus jäi 1,3% ligi.

Fondid on varem välja toonud, et klassifitseerimine pelgalt aktsiate osakaalu järgi on ajast ja arust. Oluline osa LHV pensionifondide varast on investeeritud börsivälistesse instrumentidesse, nagu kinnisvara, erakapitalifondid, riskikapitalifondid ja mets.

Pikaajalisem tootlus

Langused on börsil tavapärased, seega lühiajaline tootlus palju ei näita. Adekvaatset võrdlust aktiivsete ja passiivsete pensionifondide vahel ei ole aga lihtne teha, sest passiivsete indeksifondide ajalugu on vaid veidi üle nelja aasta pikk. Teenitud tootluse on praegune turgude langus aga ära nullinud.

Võrdluseks tasub appi võtta MSCI ACWI indeksifond, mis hõlmab endas suurt osa globaalsest aktsiaturust ning kajastab pas-

siivsete indeksifondide tootlust pikema kui nelja-aastase perioodi jooksul.

Võrdluseks on graafikus viimase kümne aasta kaks kõrgeima tootlusega pensionifondi: LHV L ja LHV XL, mis on kümne aasta peale kerkinud kuludejärgselt vastavalt 41,7% ja 40,5%. Aasta baasil teeb see 3,3% ja 3,19% aastast viimase kümne aasta jooksul.

MSCI ACWI indeks on samal ajal kerkinud 75% ja aasta baasil teisendatud tootlus on eurodes 10,47% (seisuga 28.02.2020). Kuigi MSCI indeksi tootlus pole otseselt ülekantav praegustele pensioni indeksifondidele, annab see siiski aimu, milliseks oleks võinud passiivsete indeksifondide tootlus ligikaudu viimase kümnendi jooksul kujuneda. Lisaks tuleks sealt maha arvata valitsemistasu, mis on praegustel indeksifondidel 0,4–0,6% aastas. Seisu see aga ei muuda.

Kriis toob teise strateegia

Viimaste nädalate drastilised langused turgudel on pannud aktiivselt juhitavad pen-

sionifondid strateegiat muutma. LHV pensionifondid on aktsiariski vähendanud juba aastaid, tuues põhjuseks majanduslikust reaalsusest aina kaugenevad aktsiahinnad. LHV Pensionifondide juht Andres Viisemann kirjutas 13. märtsil panga finantsportaalis, et veebruaris langenud turge kasutati kullale avatud positsioonide tugevdamiseks. "Võtame seda kui kindlustuspoliisi keskkonnas, kus keskpangad ja valitsused üritavad inflatsiooni kiirendada ning reaaliintressid võivad jäävad pikemaks ajaks negatiivseks," kirjutas Viisemann.

Lisaks ollakse valmis lühiajalisi võlakirju müüma, et aktsiaturgude edasise languse korral atraktiivsetest võimalustest kinni haarata.

Eemale haavatavatest sektoritest

Swedbanki vanema portfellihoolduri Katrin Rahe sõnul vähendati veebruari teises pooles aktsiate osakaalu enam kui 10% võrra ning fondides hoitakse tavapärasest

LAEVANDUS

Tallink vähendab palka 30%

Tallink Grupp teatas reedel kõigile kontserni Eesti töötajatele saadetud teavituses, et vähendab koroonaviirusest tingitud eriolukorra ja selle majanduslike mõjude tõttu kontsernile kõikide ettevõtete Eesti töötajate palka 30% võrra.

Kontserni otsus mõjutab ligikaudu 3900 töötajat ning puudutab nii mere- kui ka kaldatöötajaid, sealhulgas ettevõtte juhatuse liikmeid.

Tallink Grupi juhatuse esimees Paavo Nõgene on andnud korralduse enda palka vähendada 50% võrra, teatas börsifirma. Mullu suvel kirjutas Äripäev Tal-

linna börsifirmade juhtide palgakadest, kus Tallink Grupi juhatuse tasud olid 2018. aasta lõpu seisuga 1,01 miljonit eurot. Samas artiklis oli kirjas, et Paavo Nõgene kuutasu oli arvutuslikult ligikaudu 21 000 eurot.

Kontsern vähendab töötajate palkasid esialgu kaheks kuuks alates aprillist 2020.

"Oleme täna olukorras, kus koroonaviirusest tekkinud eriolukorra majanduslikud mõjud meie ettevõttele on nii ulatuslikud, et meil tuleb teha raskeid otsuseid ning astuda samme ettevõtte jätkusuutlikkuse tagamiseks ning oma töötajate töö-

kohtade säilitamiseks nii suure ulatuses kui vähegi võimalik," kommenteeris otsust Nõgene.

Mõeldakse ka taastumisele

Nõgene sõnul ei olnud otsus kerge, kuid juhtkonna hinnangul on see praeguses olukorras parim võimalik lahendus, mis ei jäta kontserni inimesi tööta ja palgata praegusel keerulisel ajal. Lisaks oma töötajatele tänas Nõgene ametiühingut ning selle liikmeid konstruktiivse dialoogi eest viimaste päevade jooksul, mis on võimaldanud neil üheskoos jõuda parima võimaliku lahenduseni.

Tallink teatas, et teeb koostööd Eesti töötukassaga valitsemise kehtestatud meetme kasutuseks. "Samuti on AS Tallink Grupp pidevas kontaktis riigiga, leidmaks mõistlikke lahendusi tekkiva kahju tasandamiseks, et kohe pärast eriolukordade lõppemist oleks võimalik taastada ja tagada Eesti turismivaldkonnale ülivajalikud laevauhendused kõigi meie sihtpunktidega," märkis ettevõtte.

Reedese börsipäevaga tõusis Tallinki aktsia Tallinna börsil 5,37% ja lõpetas päeva 0,706 euro.

ÄRIPÄEV.EE

AKTSIA

Uber tõusis päevaga ligi 40 protsenti

Sõidujagamisfirma Uber Technologies aktsia tõusis neljapäeval ligi 40 protsenti, sest tegevjuht Dara Khosrowshahi ütles, et ettevõtte on koroonaviirusega toimetulekuks piisavalt raha, vahendab Reuters.

"Meil on väga tugev rahaposisioon ning sellega on meil vedanud. Veebruari lõpu seisuga oli meil vabu vahendeid 10 miljardit dollarit," ütles Khosrowshahi analüütikutele. "Kriisis on likviidsus võtmetähtsusega."

Uberi konkurendi Lyfti aktsia tõusis pärast Uberi kommentaare üle 30 protsendi võrra.

Khosrowshahi ütles, et kõige hullemal stsenaariumi kohaselt langeb tänavu sõitude arv 80 protsenti. Kui see juhtub, siis on perioodi lõpuks Uberil järel 4 miljardit dollarit.

"Me usume, et taolised sündmused suruvad nõrgemad firmad turult välja ning Uber säilitab oma dominantse turuosa," ütlesid Capital Marketsi analüütikud.

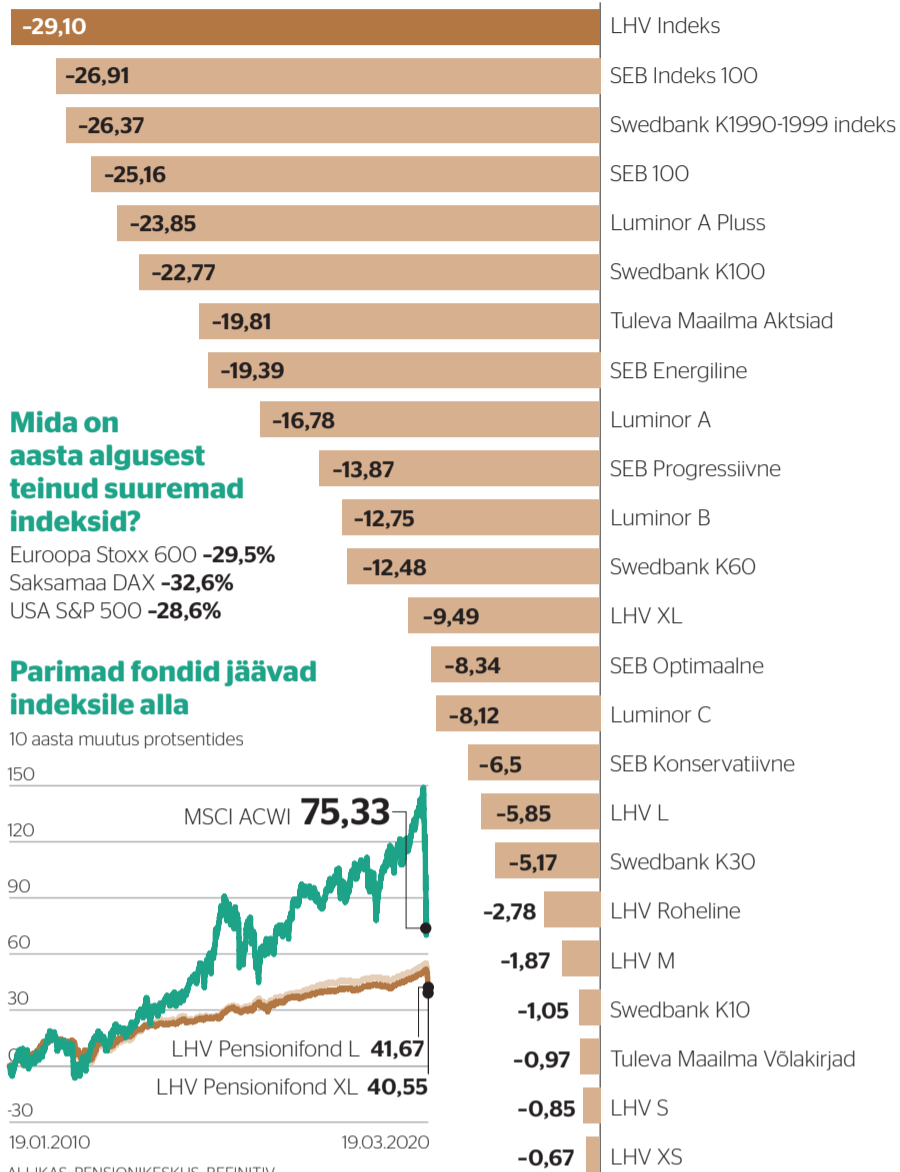
Päeva lõpuks oli Uberi aktsia tõusnud 38,3 protsenti, 20,5 dollarini. Reedel jätkas aktsia tõusu ja jõudis 21,33 dollarile.

ÄRIPÄEV.EE

VÕRDLUS

Enim on langenud suure aktsiate osakaaluga passiivsed fondid

pensionifondide jooksva aasta tootlused protsentides
 periood 01.01.20-19.03.20

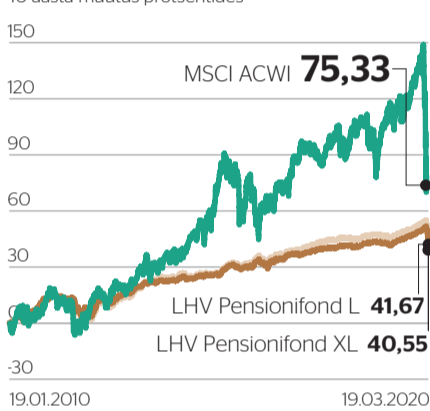

Mida on aasta algusest teinud suuremad indeksid?

Euroopa Stoxx 600 **-29,5%**
 Saksamaa DAX **-32,6%**
 USA S&P 500 **-28,6%**

Parimad fondid jäävad indeksile alla

10 aasta muutus protsentides

ALLIKAS: PENSIONIKESKUS, REFINITIV

rohkem likviidseid vahendeid. Enim positsioone kärbiti seejuures Euroopa aktsiates. "Võlakirjainvesteeringutes väldime praeguses olukorras enim haavatavate sektorite ettevõtete (lennuliinid, hotellid, toorained) võlakirju. Pankade võlakirjadest omame valdavalt suuri süsteemset olulisi ja heas finantsseisukorras olevaid panku," ütles Rahe.

See, kas langenud turud on juba atraktiivselt hinnastatud, sõltub Rahe sõnul sellest, milline on pandeemia areng. "Usume, et lähinädalad on siin võtmetähtsusega. Kui riigiti laialdaselt kehtestatud liikumispäringud osutuvad efektiivseks meetmeks ja ei jää kestma pikka aega, saavad turud tuge keskpankade juba jõustatud toetusmeetmetest."

Luminori pensionifondides on samuti viimase 2-3 nädala jooksul tehtud muudatusi riskide vähendamiseks, ütles Luminori pensionifondide fondijuht Vahur Madison. "Oleme vähendanud aktsia- ja riskant-

semate võlakirjaturgude osakaalu ning aktsiastrateegias tsüklilist riski vähendanud. Need muudatused on pigem ajutised ja suurenenud riskide tasakaalustamiseks," ütles Madison.

Riik peatab sissemaksed

Nagu eelmise majanduskriisi ajal, plaanib riik ka seekord riiklikud pensionifondi sissemaksed pooleteiseks aastaks peatada. Kui inimene jätkab oma sissemakseid, siis riik hiljem maksab oma osa järele, kui sissemaksed taastuvad.

"Kui riik otsustab pensioni sissemaksed katkestada, siis lühemas perspektiivis vabastab see riigile küll rohkem raha, kuid pikemas perspektiivis on kaotajad siiski pensionikogujad. Pikaajalist pilti vaadates võib just praegu olla parim aeg investeerimiseks, sest turud on juba suure languse läbi teinud," selgitas Luminori Baltikumi pensioniüksuse juht Rasmus Pikkani eelmisel nädalal.

BALTI ETTEVÕTETE EMITEERITUD VÕLAKIRJAD

REKLAM

võlakiri	ISIN kood	lunastamine	kupongi-määr	intressimaksed	nominaal, €	emissiooni-maht, €	kauplemis-koht
PRFoods	EE3300001577	22.01.2025	6,25%	kord poolaastas	100	9 109 600	
Creditstar	EE3300111764	1.12.2020	10,50%	kvartaalsed	1 000	10 000 000	
	EE3300001551	1.06.2021	10,50%			10 000 000	
	EE3300111756	1.06.2022	11,50%			20 000 000	
Storent Investments	LV0000802304	30.06.2020	8,00%	kvartaalsed	100	10 000 000	Riia börs
Kauno FEZ Infrastruktura	EE4300108867	10.07.2020	9,00%	kvartaalsed	100	1 500 000	
PlusPlus Capital	EE3300111509	31.08.2021	10,00%	kvartaalsed	100	10 000 000	
	EE3300001437	30.10.2023	9,00%			10 000 000	
Yaico	EE3300001569	10.12.2020	12,00%	kvartaalsed	100	2 500 000	
BC Arenduse Veskimõldre	EE3300001452	19.06.2021	9,00%	kvartaalsed	100	3 312 100	
Endover Ambassador	EE3300001536	25.10.2021	11,00%	kvartaalsed	100	4 000 000	
Magnetic MRO	EE3300111608	21.12.2021	8,00%	kvartaalsed	100	8 000 000	First North
Mainor Ülemiste	EE3300111343	5.04.2023	5,50%	kord poolaastas	100	10 000 000	First North
Admiral Markets	EE3300111251	28.12.2027	8,00%	kvartaalsed	100	1 826 800	Tallinna börs

Tabel on esitatud turuülevaate andmiseks ja ei ole kasutatav väärtapaberite pakumiseks.

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 230, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

Dokumendinäidiste teabevara

Vaata lähemalt veebist teabevara.ee või küsi liisa 667 0122

Äripäeva TEABEVARA

Teie käsutuses on dokumendinäidised üheteistkümmes valdkonnas: müük, kinnisvara, töövõtt, kasutusse andmine, võlgade sissenõudmine, logistika ja eksport, intellektuaalne omand, kohtudokumendid, asjaajamine, arhiivindus ning personalitöö. Dokumendipõhjad võite alla laadida ja kohe kasutada.

Peatoimetajad on advokaadibüroo Kaarma&Kaldvee vandeadvokaat ja partner **Rait Kaarma** ning jurist **Elena Lass**

INVESTOR

Investor Toomase ajakiri - teejuht rahalise vabaduseni

Järgmine number aprillis!

pood.aripaev.ee

Äripäeva Akadeemia

personaluudised.ee

LinkedIn Recruiter Lite - efektiivse värbaja tööriist

Kuidas leida häid töötajaid Eestist ja välismaalt?

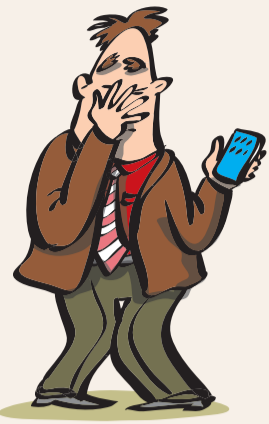
VEEBI-KOOLITUS

27.04.2020

Helen Pärli

359 € (km-ga 418,80 €)

Info ja registreerimine: Äripäeva Akadeemia | tel: 667 0439 | e-post: akadeemia@aripaev.ee | akadeemia.aripaev.ee

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsitused on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsituse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomas investeerimisotsused langeb Äripäeva börsitoimetusele.

PORTFELL
Kuidas läheb Toomase investeringutel?

päevane muutus
-1,20%

muutus aasta algusest
-16,8%

väärtus **289 281,12** eurot.

73% aktsiad: Altria, Apple, Baltic Horizon, Berkshire Hathaway, Danske Bank, EFTEN Real Estate Fund III, Equinor, EWZ, Facebook, Lerøy Seafood, LHV, Microsoft, Ryanair, Swedbank, Tallink, Tallinna Sadam

11% raha
11% võlakirjad
5% ühisrahastus

Viimased tehingud

Ostis 12. detsembril 500 Swedbanki aktsiat hinnaga 124,35 SEK. Tehingusumma 5966,45 € ja -tasu 14,01 €. **Märkis** 5. detsembril 10 In-banki võlakirja hinnaga 1000 € võlakirja kohta. Tehingusumma 10 003 € ja tehingutasu 3 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Pelgan surmahoopi oma dividendidele

Keset viirusepuhangut tuleb ettevõtetal otsustada dividendide väljamaksmine. Mul on esimesed kõhklused ka oma portfelli suhtes.

Viiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud piirangute tõttu on isegi aktsionäride koosoleku kokkukutsumine keeruline kui mitte võimatu, et dividendid heaks kiita. Teisalt on ettevõtetal põhjust kaaluda, kas praegu on ikka õige aeg raha välja maksta, kui viiruse taltumisest veel häid uudiseid pole ja majanduskahju aina kasvab. Äkki on ettevõtetal endal varsti seda raha vaja. Kuid ka dividendi kärpimise või äräjätmise otsus on riskantne. Turg võib seda tõlgendada kui nõrkuse märki ja vapuval börsil aktsia veel suurema surve alla panna.

Alanud nädalasse oli plaanitud Swedbanki aktsionäride aastakoosolek, mis pidanuks heaks kiitma ka läinud aasta eest välja pakutud dividendi 8,8 Rootsi krooni aktsia kohta. See tähendaks pangale ligi 10 miljardi Rootsi krooni suurust väljaminekut. Reedel tuli aga pangast teade, et koosolek lükatakse edasi. Pank ei taha viiruse levikule kaasa aidata. Ühtlasi anti signaal, et juhtkond kavatses üle vaadata läinud aasta eest välja lubatud dividendi. Sarnase sammu oli juba varem teinud ka teine Rootsi suurpank SEB.

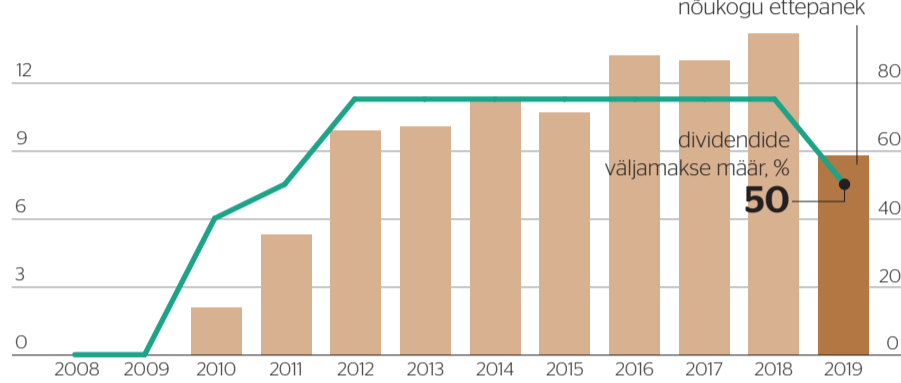
Swedbanki nõukogu esimees Göran Persson põhjendas, et viirus on tekitanud ebakindluse ja majanduskahju, mida on praegu liiga raske hinnata. Koosolek toimub hiljemalt juuni lõpus. Pressiteates rõhutati pankade rolli kriisi ajal majanduse toetamisel. Siit võib ridade vahelt välja lugeda ka poliitilist survet – Rootsi riik ja keskpang on majanduse ja pankade toetamiseks käivitanud suured abipaketid, aktsionäride huvid pole praegu kõige pakilised. Võimalik, et otsust mõjutas ka Rootsi ja Eesti finantsinspeksiooni värske karm rahapesuraport koos suure trahviga. Selle järel võib analüütikute arvates nüüd ka USAst suurem trahv tulla.

Danske panga aastakoosolek pidi toimuma juba läinud nädalal, kuid lükkus

VÕRDLU

Swedbankilt on karta järjekordset dividendikärbet

dividendimakse jagatud vastava aasta kasumiga aktsia kohta

ALLIKAS: SWEDBANK

samuti edasi. Eraldi teates hoiatas pank, et kuna makromajanduse väljavaated on viiruse tõttu oluliselt halvenenud, tulevad tänavu laenukahjumid suuremad ja netokasum väiksem. Loobuti varem tehtud kasumiprognosist. Läinud aasta eest on Danske lubanud dividendi maksta 8,5 Taani krooni aktsia kohta. Uut koosoleku kuu päeva pole veel määratud.

Nafta hinna järsu languse tõttu tuleb ka naftasektorist teateid, et firmad mõtleavad ringi, kuidas aktsionäre tasustada. Näiteks Royal Dutch Shell on pidurdanud aktsiate tagasiostu. Ka Equinori kohta arvavad analüütikud, et tagasiostuprogramm võib surve alla sattuda, samas dividendikärbet peetakse vähetoenäoliseks. Firma ise on teatanud, et investeerimis- ja naftaluure plaanid vaadatakse kriisi tõttu üle. Õnneks on Equinori bilanss tugevalt kulusid koomale. Kui nafta hind taastus, kasvasid rahavood, mis võimaldasid

nii dividendi tõsta kui käivitada 5 miljardi dollari suurune aktsiate tagasiostuprogramm. Selle teine etapp maist oktoobrini mahus 675 miljonit dollarit ootab 14. mail aktsionäride koosoleku kinnitust.

Norra kalatootja Lerøy Seafoodiga seoses tõmbas mu tähelepanu uudis, et teine Norra kalakasvataja Salmar jätab läinud aasta eest dividendi maksmata. Muidu oleks dividendiks välja makstud 2,37 miljardit Norra krooni. Otsust põhjendati samuti viirusest tingitud määramatusega. Fimal on vaja kindlustada omakapital ja sularaha, et kriis üle elada. Ja et oleks vahendid, et kiiresti taastuda, kui kõik möödas on. Loodetakse aktsionäride mõistvale suhtumisele – see on ju ka nende huvides. Veebruaris lubas Lerøy Seafood oma aktsionäridele läinud aasta eest maksta 2,3 Norra krooni aktsia kohta. Koosolek, mis selle peaks otsustama, on mai lõpus. Ei julge prognoosida, mis olukord siis valitseb. Samas ei ole midagi veel ka ära otsustatud.

PUIDUTÖÖSTUS

Eesti börsiettevõtte sulgeb tehase

Nordic Fibreboard otsustas koroonaviirusest tingitud tellimuste kokkukuivamise tõttu sulgeda Püssi tehase, teatas ettevõtte reedel börsile. Koroonaviiruse tõttu on oluliselt vähenenud kontserni Püssi tehases toodetavate puitkiudplaatide tellimused. Püssi tehase spetsialiseerunud ohematele puitkiudplaatidele, mida müüakse peamiselt Lõuna-Euroopa, Lähis-Ida ja Aasia klientidele. Seetõttu otsustas Nordic Fibreboardi nõukogu praeguseks sulgeda Püssi tehase alates selle kuu lõpust. Püssi tehase toodang moodustas umbes 40% Nordic Fibreboardi müügist. Tehas annab tööd 34 inimesele. "Püüame osa Püssi tehases alles jäänud tellimustest üle viia Pärnu tehasesse, kuid koroonaviiruse tekitatud ebakindlus muudab tulevase nõudluse prognoosimise üha raskemaks," seisib presiteates. Nordic Fibreboardil on tehas ka Pärnus. Seal tehakse pakemaid puitkiudplaate Euroopa põhjaosas asuvatele klientidele ning nende klientide tellimused on seni püsinud stabiilsena.

PANE TÄHELE

Tallinna Kaubamaja kinnitas dividendi 73 senti aktsia kohta.

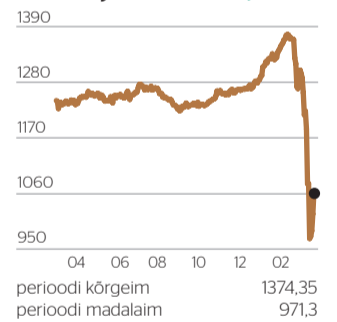
Tallink vähendab Eesti töötajate palka 30 protsenti.

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

1062,26 **+4,19%**

KUULA Investor Toomase tund igal teisipäeval kl 11.00 ▶ raadio.aripaev.ee | ÖPI Börsikrahhis ellujäämise kiirkursus 30. märtsil ▶ pood.aripaev.ee

BÖRSIKAUBAD

Värvilised metallid 20.03

Alumiinium LME	1601
Vask LME	4889
Piiri LME	1680
Nikkel LME	11500
Tina LME	13905
Tsink LME	1890,5

Põllumajandus 20.03

Kohv NYBOT, USC/nael	118,2
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	344,5
Kakao NYBOT, USD/t	2212
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	157,1
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	350

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,839
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,604
Hongkongi dollar	HKD	8,315
India rupia	INR	80,81
Jaapani jeen	JPY	119,1
Kanada dollar	CAD	1,537
Korea won	KRW	1336,18
Norra kroon	NOK	12,222
Poola zlott	PLN	4,513
Rumeenia leu	RON	4,847
Singapuri dollar	SGD	1,553

Väärismetallid 19.03

Kuld COMEX	1488,233
Plaatina NYMEX	610,824
Palladium NYMEX	1654,170
Hõbe COMEX	12,542

Kütused 20.03

Nafta IPE, bbl	27,69
Nafta NYMEX, bbl	24,35
Mootoribensiin, t	216,3
Diislikütus, t	309,25
Kerge kütteõli, t	294
Masuu (1% väävel), t	149,5
Maagaas Henry Hub, btu, USD	1,821

Suurbritannia nael GBP 0,907

Sveitsi frank	CHF	1,053
Taani kroon	DKK	7,468
Tai baat	THB	35,041
Tšehhi kroon	CZK	27,264
Türgi liir	TRY	7,020
Ungari forint	HUF	351,05
USA dollar	USD	1,072
Bitcoin/USD	USD	6586,73
Vene rubla	RUB	85,122
Rootsi kroon	SEK	10,994

ALLIKAS: REUTERS KELLA 17 SEISUGA

BÖRS

Tallinn 20.03

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm. %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	0,920	1,10	14140	21,3	3,1%	0,62	1,1%
Baltic Horizon Fund	1,030	1,60	156550	13,3	-	-	10,2%
Baltika	0,110	-0,45	370	-1,7	-199,8%	4,92	0,0%
Coop Pank	1,014	4,64	142340	-	-	-	0
EFTEN Real Estate Fund III	15,4	2,67	91770	8,4	-	-	5,3%
Ekspress Grupp	0,670	1,52	24870	-40,2	-1,0%	0,39	0,0%
Harju Elekter	3,650	2,82	92860	26,5	3,7%	0,97	6,6%
LHV Group	10,850	5,34	481350	12,3	12,6%	1,54	1,9%
Merko Ehitus	7,820	1,82	185970	8,5	12,9%	1,06	12,8%
Nordecon	0,865	4,85	191550	7,9	10,8%	0,87	6,9%
PRFoods	0,420	8,25	18800	-9,5	-7,8%	0,70	0,0%
Pro Kapital Grupp	0,740	2,78	3220	3,3	13,1%	0,59	0,0%
Silvano FG	1,470	5,00	87910	5,3	37,2%	0,00	34,0%
Skano Group	0,344	1,78	660	-2,2	-31,0%	1,00	0,0%
Tallink Grupp	0,706	5,37	440870	11,1	5,2%	0,57	7,1%
Tallinna Sadam	1,610	3,50	411570	9,5	11,925	1,123	8,3%
Tallinna Vesi	11,350	4,13	321830	10,4	20,9%	1,50	6,6%
Tin Kaubamaja	8,400	3,70	505440	12,0	13,4%	1,502	7,5%
Trigon PD	0,450	0,00	10	-0,1	-1858,5%	0,94	0,0%

Riia 20.03

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindeks	13,7	-1,44	10,2	1,2	9,209
Latvijas Gaze	8,7	-4,4	41,9	1,2	-
Otainfarm	5,7	2,89	3,6	0,7	1,805
SAF Tehnika	2,82	4,44	15,3	0,8	-

Helsingi 20.03

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,48	4,85	15,2	3,0	6,5
Citycon	6,04	2,20	122,8	0,5	8,1
Elisa	52,60	-2,01	28,3	7,5	3,4
Finnair	3,75	12,94	5,4	0,4	8,2
Fortum	13,22	0,69	7,9	0,9	8,4
HKScan	1,83	0,88	-	0,6	0,0
Huhtamäki	26,42	8,99	13,3	1,9	3,7
Kesko	46,11	-3,60	14,0	2,3	4,9
Neste Oil	23,31	3,74	9,7	2,9	3,4
Nokia	2,56	7,18	1143,5	0,9	0,0
Olvi	34,75	2,21	16,9	2,7	2,9
Stockmann	1,56	3,46	-	0,1	0,0
Stora Enso	8,33	2,64	7,3	0,9	6,2
UPM-Kymmene	23,11	6,01	11,0	1,2	6,0
Yit	3,97	4,48	797,5	0,7	7,1

Vilnius 20.03

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	1,370	2,62	8,5	1,3	9,7
Novaturas	2,280	-0,87	16,3	1,1	22,6
Klaipedos Nafta	0,318	2,58	-	0,7	9,7
Linus Agro	0,097	4,3	17,6	0,3	0,0
Panevezio Statybos Trestas	0,590	0	-	0,3	0,0
Rokiškio Suris	2,300	0,88	20,2	0,6	4,4
Siauliu Bankas	0,360	6,82	3,8	0,7	8,6
Snaige	0,130	8,33	-	0,9	0,0

LOE VEEBIST Värsked börsiuudised ja turuülevaade: aripaev.ee/investor